

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра германської філології та перекладознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія
Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

на тему: **ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) В
ЕКОНОМІЧНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ ТА
ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ В АНГЛО-
УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Шифр 23251

Виконала:
студентка 2 курсу, групи ФПАмз-23-1 В.В. Бондар
Підпис

Керівник:
д. філол. н., доцент Ю. А. Купчишина
Підпис

Нормоконтроль: к. пед. н., доцент О.О. Мацюк
Підпис

До захисту допускаю:
Зав. кафедри проф. Бойко Ю.П.
«23» жовтня 2024 р.

Хмельницький, 2024

Хмельницький національний університет

Факультет	<u>міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>германської філології та перекладознавства</u>
Освітній рівень	<u>магістр</u>
Галузь знань	<u>03 «Гуманітарні науки»</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія. Переклад (англійська)</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Юлія БОЙКО

« 02 » лютого 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Вікторії БОНДАР

1. Тема роботи **Вербалізація концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах та особливості його відтворення в англо-українському перекладі**

Керівник роботи Юлія КУПЧИШИНА, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології та перекладознавства

Затверджено наказом ректора університету від «26» серпня 2024 р. № 60

2. Термін подання студентом роботи на кафедру 2 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи:

Об'єкт — мовні засоби вираження концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) у економічних медіа-текстах української та англійської лінгвокультур.

Предмет — способи вербалізації та лексико-граматичні особливості відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ у економічних англійськомовних медіа-текстах.

Матеріал — англійськомовні медійні тексти економічної тематики, зокрема статті the Economist, Forbes, CNBC, BBC, the Financial Times, Економічна правда.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: 1) дослідити наукову літературу та з'ясувати поняття “концепт” в перекладознавстві; 2) проаналізувати своєрідність вербалізації концепту сміливість в англійськомовній і українській лінгвокультурах; 3) схарактеризувати економічний дискурс та його ключові концепти; 4) визначити лексико-граматичні особливості відтворення концепту сміливість у економічних англійськомовних медіа-текстах та труднощі їх перекладу.

5. Дата видачі завдання 5 лютого 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Назва етапів виконання кваліфікаційної дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
Опрацювання літератури за темою дослідження	<i>5 лютого – 5 березня 2024 року</i>	виконано
Написання теоретичного розділу дослідження	<i>5 березня – 12 квітня 2024 року</i>	виконано
Презентація теоретичного розділу на науковому семінарі /конференції	<i>16-17 квітня 2024 року</i>	виконано
Підбір фактичного матеріалу за темою дослідження для практичного розділу	<i>15 квітня – 10 травня 2024 року</i>	виконано
Написання практичного розділу	<i>До 5 червня 2024 року</i>	виконано
Подання чорнового варіанту дипломної роботи керівнику	<i>10 червня 2024 року</i>	виконано
Захист переддипломної практики	<i>8 листопада 2024 року</i>	виконано
Попередній захист кваліфікаційної роботи	<i>14 листопада 2024 року</i>	виконано
Подання кінцевого варіанту дипломної роботи на кафедрі	<i>2 грудня 2024 року</i>	виконано
Перевірка на плагіат	<i>3 10 по 13 грудня 2024 року</i>	виконано
Захист дипломних робіт магістра	<i>26-30 грудня 2024 року</i>	виконано

Здобувач

Вікторія БОНДАР

Керівник роботи

Юлія КУПЧИШИНА

Анотація

Бондар В.В. Вербалізація концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах та особливості його відтворення в англо-українському перекладі.

У магістерському дослідженні проаналізовано своєрідність вербалізації концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в англomовній і українській лінгвокультурах. Визначено лексико-граматичні особливості відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах. Запропоновано адекватні способи вербалізації концепту на українську мову.

Ключові слова: концепт, економічний дискурс, медійні тексти, вербалізація, перекладацькі трансформації, лінгвокультурологія, семантичні поля.

Summary

Bondar V.V. Verbalization of the concept of BRAVERY in economic media texts and features of its rendering in English-Ukrainian translation.

The master's research analyzes the originality of the verbalization of the concept of BRAVERY in English-speaking and Ukrainian linguistic cultures. The lexical and grammatical features of the reproduction of the concept of BRAVERY in economic media texts are determined. Adequate ways of verbalizing the concept into Ukrainian are proposed.

Keywords: concept, economic discourse, media texts, verbalization, translation transformations, linguoculturology, semantic fields.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПТОЛОГІЇ	11
1.1. Концепт у парадигмі сучасних досліджень когнітивної лінгвістики	11
1.1.1. Концепт як базове поняття сучасної когнітивної лінгвістики.	11
1.1.2. Структура і зміст концепту.	14
1.1.3. Номінативне поле концепту.....	17
1.2. Типологія концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці.....	20
1.3. Ключові концепти англомовного економічного дискурсу	24
1.4. Способи вербалізації концептів в англомовному економічному дискурсі. 27	
1.5. Методи інтерпретації концептів економічного дискурсу у перекладі	30
Висновки до Розділу 1	37
РОЗДІЛ 2. АНГЛОМОВНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	39
2.1. Лінгвокультурні особливості перекладу економічного дискурсу	41
2.2. Особливості вербалізації концепту СМІЛИВІСТЬ в українських економічних текстах	46
2.3. Вербалізація концепту BRAVERY в англомовних економічних текстах....	49
Висновки до Розділу 2	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	66
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Мова відображає те, як людина розуміє себе, світ та діяльність, створюючи свою власну картину світу. У когнітивній лінгвістиці дослідження мовних явищ пов'язане з інтерпретацією когнітивних сутностей, таких як прототипи, схеми, фрейми та сценарії. Для дослідження концептів використовують асоціативні експерименти, аналіз словникових статей та засобів експлікації у мовленні та тексті. Концепт можна представити не лише словом, але й його властивостями в певному контексті. Тому когнітивна інтерпретація є важливим етапом аналізу, що розрізняє когнітивну семантику від лінгвістичної.

Дослідженням когнітивної концептології займалися О. Воробйова (когнітивна поетика), В. Дем'янков, М. Джонсон, С. Жаботинська (створила авторську методику концептуального аналізу, названу "семантикою лінгвальних мереж"), Дж. Лакофф (ввів нове поняття "когнітивна граматика"), А. Приходько (зіставна концептологія). Саме ці вчені зробили надзвичайний внесок у розвиток цього лінгвістичного напрямку.

Передача концептів за допомогою художньої своєрідності та лексико-граматичних особливостей часто викликає труднощі для перекладачів. Щоб забезпечити адекватний та точний переклад, перекладачам доводиться застосовувати різноманітні перекладацькі трансформації та звертати увагу на багато інших аспектів, включаючи лінгвокультуру, в якій було створено твір, місцевість, де відбувається конфлікт, часові рамки та інші фактори. Коли ми стикаємося з концептуальними реаліями, які мають свою специфіку в певній культурі, важливо зберегти їх сенс, використовуючи відповідну лексико-граматичну форму та художню своєрідність.

Актуальність дослідження визначається особливим місцем феномену **СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY)**, в концептуальній картині світу українців, а також зумовлена перш за все необхідністю розуміти значення терміну "концепт" та його різницю із "поняттям". Важливо також знати, що насправді являє собою концепт **СМІЛИВІСТЬ** та дослідити особливості його відтворення у економічних англомовних медіа-текстах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами – магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства "Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі".

Об'єктом дослідження є мовні засоби вираження концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) у економічних медіа-текстах української та англійської лінгвокультур.

Предметом є способи вербалізації та лексико-граматичні особливості відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ у економічних англомовних медіа-текстах.

Мета наукової розвідки – дослідження лексико-граматичних особливостей відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ у економічних англомовних медіа-текстах української та англійської лінгвокультур.

Для здійснення зазначеної мети служать наступні **завдання**:

- дослідити наукову літературу та з'ясувати поняття “концепт” в перекладознавстві;
- проаналізувати своєрідність вербалізації концепту СМІЛИВІСТЬ в англомовній і українській лінгвокультурах;
- схарактеризувати економічний дискурс та його ключові концепти;
- визначити лексико-граматичні особливості відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ у економічних англомовних медіа-текстах та труднощі їх перекладу.

Матеріалом дослідження є англомовні медіа-тексти економічної тематики, зокрема статті the Economist, Forbes, Reuters, the Financial Times, the Financial Post, Bloomberg, the Daily Mail, CNBC, BBC, Economistua, Економічна правда.

Методи дослідження: метод корпусного аналізу (використання корпусу англомовних медіа-текстів дозволяє зібрати великий обсяг прикладів вживання терміну СМІЛИВІСТЬ. Аналіз корпусу надасть можливість виявити переважаючі способи перекладу, стійкі вирази та варіанти використання концепту СМІЛИВІСТЬ), метод синтезу (узагальнення результатів аналізу

різних джерел та досліджень), метод концептуального аналізу (виділення семантичних полів), порівняльний метод (зіставлення особливостей вербалізації концепту в англійській та українській мовах), узагальнення, конкретизація.

Положення, що виносяться на захист:

1. Концепт є базовим поняттям когнітивної лінгвістики та визначається як ментальне утворення, що відображає знання та досвід людини. Він включає не лише логічні складові, але й емоційно-асоціативні ознаки, тобто це не тільки те, про що ми мислимо, а й те, що переживаємо.
2. Економічний дискурс є відображенням актуального стану та тенденцій розвитку економіки, включаючи ключові концепти, такі як MARKET/РИНОК, MONEY/ГРОШІ, CRISIS/КРИЗА та INNOVATION/ІННОВАЦІЯ, які взаємодіють між собою й формують динамічну структуру сучасної економіки. Нові тенденції, зокрема цифровізація (CRYPTOCURRENCY, BLOCKCHAIN) та сталий розвиток (GREEN ECONOMY), розширюють дискурс, дозволяючи аналізувати глобальні економічні процеси.
3. Концепт СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медіатекстах характеризується багат шаровою семантичною структурою та реалізується через п'ять основних семантичних полів: fearlessness (безстрашність), adventure (пригода), moral courage (моральна сміливість), physical courage (фізична сміливість) та Ukraine-specific contexts (українські контексти).
4. При перекладі концепту СМІЛИВІСТЬ з англійської мови на українську найчастіше застосовуються такі перекладацькі трансформації: смисловий розвиток, конкретизація, контекстуальна заміна, що зумовлено культурно-специфічними особливостями сприйняття концепту, різницею у структурі лексико-семантичних полів двох мов та контекстуальними особливостями економічного дискурсу.
5. В українському економічному дискурсі концепт СМІЛИВІСТЬ характеризується більш вираженим емоційним забарвленням та тісним

зв'язком із національною ідентичністю, що відображається у виборі лексичних засобів при перекладі.

6. Стратегія вербалізації концепту СМІЛИВІСТЬ залежить від його контекстуального оточення та прагматичної мети тексту. В економічних текстах спостерігається тенденція до більш прагматичного перекладу, тоді як у медійних текстах зберігається емоційно-оцінний компонент.

Наукова новизна роботи отриманих результатів визначається тим, що проаналізовано своєрідність концепту СМІЛИВІСТЬ в українській та англійській лінгвокультурах. Було виявлено труднощі, з якими може зіткнутися перекладач при відтворенні медіа-текстів, та запропоновано шляхи їх подолання. У дослідженні окреслені лексико-граматичні особливості, які необхідно враховувати при перекладі концепту СМІЛИВІСТЬ.

Теоретична цінність полягає в тому, що результати дослідження є частковим внеском у подальший розвиток мовознавства та перекладознавства, особливо це стосується української та англійської лінгвокультур. Крім того, робота вказує на можливі шляхи подолання труднощів, пов'язаних з перекладом економічних медіа-текстів, що містять цей концепт.

Практична цінність полягає в тому, що матеріал може бути використаний для подальших досліджень та на практиці під час перекладу, зокрема щодо використання перекладацьких трансформацій як основного методу адекватного перекладу літератури з концептом СМІЛИВІСТЬ. Результати дослідження можна також використовувати в навчальному процесі, зокрема у курсі теорії та практики перекладу, перекладу економічних текстів та порівняльної лексикології української та англійської мов.

Апробація роботи. Купчишина Ю.А., Бондар В.В. Вербалізація концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах та особливості його відтворення в англо-українському перекладі. // *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*". Вип.31. Хмельницький. 2024 (С. 56-59); Купчишина Ю.А., Бондар В.В. Вербалізація концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах та особливості його відтворення в англо-українському

перекладі // Матеріали *IV Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми сучасних філологічних студій”*. Лондон, Великобританія. 7-9 листопада 2024 р. (С. 728-733).

Структура – дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків та переліку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінок.

У **вступі** визначається актуальність, мета та завдання роботи, розкривається теоретичне та практичне значення дослідження, зазначаються методи дослідження та використані матеріали.

У **першому розділі** роботи міститься критичний огляд праць науковців, що займалися та займаються процесом всебічного дослідження концепту в економічного дискурсі, описано структуру, зміст, типологію й номінативне поле концептів, досліджено способи його реалізації у англійських економічних медіа-текстах, а також методи інтерпретації концептів економічного дискурсу у перекладі.

У **другому розділі** роботи окреслено лінгвокультурні особливості перекладу економічного дискурсу, особливості вербалізації концепту **СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY)** в англійській та українській мовах, а також проаналізовано трансформації, що були використані при перекладі.

У **загальних висновках** підведені підсумки роботи, запропоновані можливі перспективи подальшого дослідження та шляхи передачі концепту у перекладі.

Перелік використаних джерел нараховує 43 праці українських вчених, а також 60 джерел ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПТОЛОГІЇ

1.1. Концепт у парадигмі сучасних досліджень когнітивної лінгвістики

Дослідження концептів як багатовимірного феномену вимагає застосування теоретичних підходів, що визначають методологію аналізу. У цьому розділі буде розглянуто основні теоретичні принципи та концепції, які складають основу дослідження, а також їхній потенціал для вивчення й інтерпретації концептів у медійному дискурсі.

Складність наукового дослідження концептів полягає в їх багатовимірності – вони охоплюють не лише лінгвістичні, але й культурні, філософські та соціальні аспекти. Метою цього розділу є обґрунтування обраних концептуальних теорій, які формують методологічну базу дослідження та визначають його теоретичні засади. Це створює основу для подальшого аналізу та формулювання емпіричних висновків, а також дозволяє розкрити інтердисциплінарний характер концептуального аналізу в мовному та культурному контексті.

1.1.1. Концепт як базове поняття сучасної когнітивної лінгвістики.

Швидкий прогрес у галузі когнітивної науки є важливим індикатором різкої зміни у парадигмі гуманітарних досліджень. Когнітивна лінгвістика, як окремий науковий напрям, сформувалася в зарубіжному мовознавстві (за роботами Р. Джекендоффа, М. Джонсона, Дж. Лакоффа, Р. Лангакера, Дж. Міллера, Ч. Філмора, У. Чейфа). У східнослов'янському мовознавстві ця дисципліна представлена творчістю таких вчених, як О. Воробйова, С. Жаботинська, М. Полюжин, А. Приходько, О. Селіванова та інші. Визначившись як самостійний напрям у мовознавстві, когнітивна лінгвістика не заперечує нічого з того, що було досягнуто раніше в лінгвістиці, а навпаки, інтегрує всі отримані знання, й узагальнює їх на новому, вищому, пояснювальному рівні [39, с. 144].

Когнітивна лінгвістика досліджує процеси отримання, відображення та зберігання знань у мовних формах. При аналізі цих процесів когнітологи вважають, що існують різні форми їхньої репрезентації в мозку, які відображаються як певні структури свідомості. Ментальні репрезентації, що існують у мозку, забезпечують зв'язок зі світом, допомагаючи формувати власну мовну картину світу, що відображена словами. Це мозок показує, як світ організований у свідомості, як з нього людині видно простір, час, закони та явища природи, смаки, звуки і таке інше. Ця інформація в мові не зберігається хаотично – вона певним чином структурована і, фактично, “є організованою класифікацією людського досвіду”, тобто є по суті своїй “мовною картиною світу” [28]. Світ для людини такий, яким його здатен сприйняти мозок. Я. Ікскюль увів у біосеміотику поняття “умвельт” (umwelt) – оточення, навколишнє середовище, згідно з яким у кожного біологічного виду – свій окремий світ, який можна сприйняти й описати тільки за допомогою мови й мовлення [26, с. 33].

Говорячи про лінгвістичний аспект концепту загалом, може виникнути плутанина в розумінні та правильності використання цього терміну. Основною причиною виступає диференційована інтерпретація терміну та його ментальної природи різними дослідниками, а також недостатня чіткість у розмежуванні концептуальних характеристик. Окрім цього причиною неоднозначного використання цього терміну є тенденція ототожнення терміну. Багато людей не до кінця розуміють що таке власне концепт та ототожнюють його з “поняттям”. Однією з відмінностей є те, що поняття – це інтелектуальне або логічне утворення, конструкт, а концепт – реконструкт. Тобто це результат відтворення та відновлення задуманого – того, що перебуває в зародковому стані комунікантів [6, с. 22]. Інші дослідники теж розмежовують ці два поняття, стверджуючи, що концепт – це ідея, яка містить емоційно-асоціативні ознаки. Це означає, що на відміну від “поняття”, концепт – це не лише те, про що ми мислимо, а й те, що ми переживаємо [7, с. 67]. Існує також думка, що концепт – це зміст поняття, тобто його наповнення [25, с. 318].

Аналізуючи цю думку, можна дійти висновку, що концепт має значно ширше значення та відіграє важливу роль для повноцінного розуміння поняття. Щоб детальніше дослідити концепт та отримати більш повне уявлення про нього необхідно не лише вказати на його основні характеристики, а й проаналізувати його виникнення та в процесі розвитку [31, с.166].

Для аналізу концепту СМІЛИВІСТЬ необхідно спочатку визначити, що таке концепт. Аналізуючи джерела, можна стверджувати, що лексема укорінилася в лінгвістичній терміносистемі у 80-х роках ХХ ст. До цього часу використовувалися похідні слова “поняття”, “понятійне поле” та інші [40, с. 52].

Існують декілька розумінь та підходів до концепту, тому що досі немає одного загальноприйнятого визначення «концепту», незважаючи на те, що цей термін застосовується у лінгвістиці протягом довгого часу [9, с. 198]. Розглядаючи різні наукові джерела, можна виділити декілька дефініцій концепту. Концепт це – “знання людини про дійсність і її елементи і перспективи” [17, с. 102]. Іноді поняття “концепт” трактується як синтез логічних і гносеологічних уявлень про об’єкт [23, с. 80].

На думку дослідників “концепт” – це спонтанно функціонуюче в пізнавальній і комунікативній діяльності індивіда базове перцептивно-когнітивно-афективне утворення динамічного характеру, що підпорядковується закономірностям психічного життя людини і внаслідок цього, через ряд певних параметрів, відрізняється від понять значень як продуктів наукового опису з позиції лінгвістичної теорії [41, с. 159].

У роботах зарубіжних дослідників можна виділити три принципово відмінних підходи до розуміння суті концепту. М. Джонсон, Р. Лангакер, Дж. Лакофф, Л. Талмі та ін. трактують концепт як ментальну репрезентацію, яка виникає внаслідок об’єднання результатів пізнання людиною елементів та фрагментів навколишнього середовища [3, с. 117]. Тобто концепт включає в себе інформацію про об’єкт, його певні властивості та риси, його роль в житті людей та місце в культурі.

Окрім цього, мова йде й про те як люди сприймають цей об'єкт, які емоції та відчуття він викликає та як впливає на психологічний стан людини цілому. Деякі науковці класифікують концепт як певного роду мисленнєве утворення. У процесі мислення, воно здатне замінити для нас цілий ряд предметів, переважно одного і того ж самого роду. Чимало дослідників доходять до згоди, що концепти створюють цілісну картину світу, в той час як мова лише вербалізує її. Науковці розглядають концепт одночасно як сформоване у свідомості індивіда явище, та як лінгвокультурне, тобто явище, яке було сформоване в національній суспільній свідомості. У другому випадку варто зазначити, про пряму залежність від культурного, мовного та соціального досвіду спільноти, про яку йдеться. Для етнокультури концепт вважається базовою одиницею, яка вирізняється ментальною природою. Він є посередником між мовою та культурою народу [32, с. 217].

Виражається концепт за допомогою слова, тобто це його матеріальна база, а основа структури концепту – це семантичні ознаки значення слова [38, с. 71]. Концепт – це складна структура. Це поєднання загальнолюдського моделювання світу з особистим, авторським розумінням. Тобто концепт об'єднує загальноприйняте сприйняття світу та речей з індивідуальним. Таким чином можна отримати більш широке уявлення про певні речі та поняття.

Отже, концептом вважається ідея, яка включає в себе емоційно-асоціативні властивості. Тобто це не лише те, про що ми думаємо, а й те, що ми переживаємо.

1.1.2. Структура і зміст концепту. Слід розмежовувати структуру і зміст концепту. Зміст концепту – сукупність когнітивних ознак предмета / явища, що внутрішньо упорядкована за польовим принципом – ядро, ближня та дальня периферія [26, с. 33]. Основним засобом формування змісту концепту висувають семантику мовного знака [34, с. 215]. Слід зазначити, що інформаційний зміст концепту близький до словникової дефініції. Це характеристика, яка визначає денотат концепту без урахування випадкових, необов'язкових або оцінних рис. Інформаційний компонент формується з мінімумом когнітивних ознак, що встановлюють основні відмінності концептуалізованого предмета чи явища.

Інтерпретаційне поле – це надзвичайно різноманітна й вагома частина концепту, яка інтерпретує інформаційний складник і впливає з нього. Оцінний складник вважається одним із найбільш виразних у структурі. Ми поділяємо думку вчених про те, що “до структури концепту входить все те, що робить його фактом культури – первинна форма (етимологія), історія, відбита в основних концептуальних ознаках його змісту; сучасні асоціації; оцінки та ін.” [34, с. 219]. Важливою також є думка інших вчених, що людина, оцінюючи об’єкт, повинна пропустити його через себе. Моментом первинного утворення того чи того концепту у свідомості носія культури є його емоційне переживання. Лінгвіст може встановити загальнонародне ядро концепту, а всі інші шари, що течуть та переміщуються, можна лише певною мірою знаходити, вказувати на них, однак чітка організація для них не характерна, тому й моделювати концепт як структуру в принципі неможливо.

В. Іващенко акцентує на можливості структурування концепту як “з огляду на різні рівні його латентного існування, так і багатовимірність у ментальному просторі” [16, с. 101]. Структура концепту має визначені параметри, але вона не є жорсткою. Ми поділяємо думку вчених, які стверджують, що саме така гнучкість структури визначає динамічну роль концепту у процесі мислення: він увесь час функціонує, актуалізується в різних своїх частинах та аспектах, поєднується з іншими концептами та відштовхується від них [46, с. 242]. Дослідники виокремлюють три структурні типи концептів: однорівневий, багаторівневий і сегментний. Однорівневий має чуттєве ядро, фактично – один базовий шар. Багаторівневий тип утворюють декілька когнітивних шарів з різним ступенем абстракції, які нашаровуються на базову основу. Сегментний тип утворений базовим чуттєвим шаром, що оточений різними сегментами, рівноправними за ступенем абстрагованості [30, с. 127].

К. Голобородько описує концепт як сферичну будову, що характеризується багат шаровістю з певним “художньо-семантичним наповненням” [6, с. 21].

В структурі концепту також виокремлюють три компоненти:

1. активний (актуальний) шар:

- основна актуальна ознака, відома кожному носію культури;
- включає загальновідомі асоціації та значення;
- характеризується високою частотністю актуалізації;
- відображає сучасне розуміння концепту;
- приклад: для концепту ГРОШІ активний шар включає значення “засіб платежу”, “міра вартості”;

2. пасивний (історичний) шар:

- додаткові ознаки, відомі окремим групам носіїв мови;
- містить історично зумовлені асоціації;
- включає професійні, соціальні, вікові особливості розуміння;
- характеризується меншою частотністю актуалізації;
- приклад: для концепту ГРОШІ пасивний шар може включати історичні форми грошей (мушлі, хутро);

3. внутрішня форма (етимологічний шар):

- первинне значення слова;
- етимологічні характеристики;
- основа формування інших значень;
- часто прихована від носіїв мови;
- приклад: для концепту ГРОШІ – зв'язок з латинським *moneta*.

Проте інші перекладознавці стверджують, що структура концепту (його структурні шари) пов'язані з різними семантичними компонентами слова. Ці компоненти включають: 1) суперкатегоріальний, найбільш абстрактний шар, який вказує на ту частину концептосфери, до якої належить концепт, і пов'язаний з класемою; 2) категоріальний (чи груповий) шар, який пов'язаний з архісемою; 3) поняттєвий шар, який пов'язаний з субкатегоріальними (первинно денотативні) семами; 4) шар етнокультури, який відображає особливе бачення світу членами однієї етномовної спільноти, і має вторинно денотативні семи; 5) шар образно-асоціативного концепту, який відображає предметнопочуттєві

уявлення кожного носія мови та має широкий спектр первинних і вторинних конотативних сем [36, с. 179].

Отже, більшість дослідників виділяють такі складники концепту: образ, певне інформаційно-поняттєве ядро й деякі додаткові ознаки. Варіанти побудови концептів, запропонованих більшістю авторів, можна подати трихотомічно: інформаційно, образно й інтерпретаційно.

1.1.3. Номінативне поле концепту. Знакова природа концепту передбачає його закріпленість за певними вербальними засобами реалізації, сукупність яких становить план вираження відповідного лексико-семантичного поля, побудованого навколо домінанти (ядра). Номінативне поле представляє собою мовний матеріал, який відображає концепт у мовній свідомості мовців. Аналіз семантики одиниць номінативного поля дозволяє відтворити зміст концепту так, як він зафіксований у мові. Це допомагає реконструювати та описувати ту частину концепту, в якій об'єднано його найбільш комунікативно значущі ознаки. І чим більше одиниць у номінативному полі концепту, які виявлені у процесі лінгвокогнітивного дослідження, тим більш надійні результати реконструкції, і тим повніше та точніше можна описати його зміст і структуру.

Важливо відзначити, що номінативне поле концепту є динамічним утворенням, яке може змінюватися з часом під впливом соціокультурних факторів та розвитку мови. При цьому аналіз номінативного поля дозволяє не лише описати структуру концепту в синхронному зрізі, але й простежити його еволюцію в діахронічному аспекті. Номінативне поле відрізняється від традиційно виокремлюваних у лінгвістиці структурних груп лексики – лексико-семантична група, лексико-семантичне поле, лексико-фразеологічне поле, синонімічний ряд, асоціативне поле, оскільки воно має комплексний характер, включає до свого складу всі зазначені типи груп і не виступає при цьому як структурний підрозділ у системі мови, будучи сукупністю номінативних одиниць, виявлених і впорядкованих дослідником [39, с. 144].

До номінативного поля того чи того концепту входять такі мовні засоби:

- прямі номінації концепту (ключове слово – номінант концепту, яке обирається дослідником як ім'я концепту й, відповідно, імені номінативного поля та його системні синоніми);
- похідні номінації концепту;
- однокорінні слова, одиниці різних частин мови;
- контекстуальні синоніми;
- okazіональні індивідуально-авторські номінації;
- стійкі сполучення слів, синонімічні ключовому слову;
- фразеологізовані сполучення;
- паремії (прислів'я, приказки й афоризми);
- метафоричні номінації;
- стійкі порівняння з ключовим словом;
- вільні словосполучення, які номінують ті чи ті ознаки-характеристики концепту;
- словникові тлумачення мовних одиниць, які об'єктивують концепт;
- тематичні тексти (наукові або науково-публіцистичні, які розкривають зміст концепту);
- публіцистичні або художні тексти, які розкривають зміст концепту притаманними їм засобами [39, с. 150].

Для відновлення структури концепту необхідно провести дослідження всього мовного корпусу, в якому представлений концепт (лексичні одиниці, фразеологія, пареміологічний фонд), разом із системою стійких порівнянь, які уособлюють образи-еталони, характерні для певної мови [20, с. 32]. Моделювання концепту передбачає виявлення вичерпного списку мовних одиниць, які його об'єктивують, з'ясування значень слів, виокремлених у ході етимологічного аналізу, та результати психолінгвістичних досліджень (рецептивний та асоціативний експерименти). Компоненти концепту, виявлені в такий спосіб, завжди більш глибокі та об'ємні. Експериментальне вивчення

змісту концепту передбачає виділення та опис усіх семантичних ознак, що структурують його в індивідуальній свідомості.

Всі знання, які утворюють концепт, упорядковані у вигляді поля. Саме сукупність компонентів, які об'єктивують концепт у конкретний період розвитку суспільства, називають номінативним полем, визначаючи його як “сукупність компонентів-об'єктиваторів концепту: лексичні та фразеологічні одиниці, структурні та позиційні схеми речень, тексти та сукупності текстів” [39, с. 152].

Номінативне поле має структуру поля, утворену ядром і периферією. Ядро складається з прямих номінацій, а периферія - з номінацій окремих когнітивних ознак, що розкривають зміст концепту та особистісне ставлення до нього в різних комунікативних ситуаціях. Встановлення ядра номінативного поля відбувається через синонімічне розширення ключового слова, а також через аналіз контекстів, у яких номінується досліджуваний концепт [39, с. 153]. Периферія номінативного поля може бути виявлена декількома способами, одним із яких є аналіз асоціативного поля ключового слова-номінанта концепту. Ближню периферію складають асоціати, що згадуються кількома респондентами, в той час як дальню периферію утворюють асоціати, що згадуються лише одним респондентом. Номінативне поле принципово неоднорідне – у ньому поєднано як прямі номінації самого концепту, безпосередньо виявлені в ядрі поля, так і номінації окремих когнітивних ознак у периферії поля концепту, що визначають його зміст [39, с. 153]. Побудова номінативного поля здійснюється на основі використання різноманітних лексикографічних джерел – тезаурусних, синонімічних, тлумачних, етимологічних, фразеологічних словників. Компонентний аналіз словникових дефініцій є важливим етапом вивчення структури концепту, оскільки лексична система, репрезентована у словниках, є відображенням специфіки мовної картини світу.

При перекладі текстів економічної тематики з англійської мови українською важливо враховувати не лише прямі номінації концепту СМІЛИВІСТЬ, але й периферійні елементи номінативного поля, які можуть мати культурно-специфічні особливості реалізації в обох мовах.

1.2. Типологія концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці

Для укладання будь-якої класифікації важливим є “визначення тих різноманітних типологічних описів, які можна створити щодо даного об’єкта та які безпосередньо виходять із природи явища, що його вивчають, відображаючи різні його ракурси” [25, с. 310]. Тому, узагальнюючи наявні типи концептів, Ю. Смирнова подає складнішу класифікацію, де диференціює їх:

– за змістом:

- уявлення (узагальнений чуттєво-наочний образ, актуалізований у процесі сприйняття предметів чи явищ навколишнього світу);
- схема (представлений узагальненою просторово-графічною схемою);
- фрейм (багатокомпонентний концепт, сукупність знань про стереотипну ситуацію; він імплікує ситуацію комплексно, тобто включає в себе основну, типову й потенційно можливу інформацію, асоційовану з певною ситуацією);
- сценарій (концепт, характерною особливістю якого є фактор часового виміру, тобто він включає в себе знання про сюжетний розвиток подій);
- конструктор, інсайт, гештальт (цілісна концептуальна структура, яка поєднує чуттєвий і раціональний компоненти та яку вважають початковим ступенем процесу пізнання);

– за мовним оформленням:

- рамкові концепти;
- концепти зі щільним ядром;
- концепти дії;

– за ступенем інтеграції семантичних структур:

- суперконцепти;
- мікроконцепти;
- макроконцепти;
- базові концепти;

– за роллю концепту в структуруванні мовного значення:

- класифікатори;
- інтегрувальні концепти;
- концепти усунення [17, с. 292].

Інша типологія концептів має за підставу характер їхньої об'єктивації. З огляду на це дослідники виділяють:

- вербалізовані концепти, що мають стійкі мовні засоби вербалізації й постійно об'єктивовані в комунікативному процесі;
- невербалізовані, тобто які не мають стандартних засобів мовного втілення [6, с. 49]. Варто зазначити, що невербалізовані концепти досить важко виявити. Найбільш надійним способом виявлення невербалізованих концептів є зіставні (контрастивні) дослідження, які допомагають встановити мовні одиниці, що не мають відповідника в іншій мові.

Також вчені класифікують концепти на пізнавальні та художні, звертаючи увагу на відмінність між ними, яка полягає у невизначеності можливостей: “у концептах знання ці можливості підпорядковані або вимогам відповідності реальній дійсності, або законам логіки.” Зв'язок елементів художнього концепту базується на абстрактно невластивій логіці і реальній прагматиці художній асоціативності” [21, с. 275]. Поєднуючи поняття уявлення, почуття, емоції, художній концепт дає значно більше інформації ніж пізнавальний [21, с. 275 – 279].

В. Маслова виділяє основні ознаки художнього концепту, які не є характерними для пізнавального: асоціативність, розкриття образів та різних емотивних смислів тяжіння до образів, здатність включати їх у себе [25, с. 315].

Разом з тим, дослідниця вказує на існування трьох груп концептів культури:

- “космічні”, універсальні категорії культури (час, рух);
- соціальні та культурні (свобода, право);
- національні (воля, доля), які є різними для різних націй [25, с. 317].

Класифікаційна схема концептів, що її пропонує Ж. Краснобаєва-Чорна, містить три основні складові:

- за історико-культурологічним параметром:
 - світові;
 - національні;
- за ціннісно-соціологічним параметром:
 - матеріальні;
 - духовні (пізнавальні, інтелектуальні, моральні, філософські, правові, релігійні);
 - політичні, екологічні, економічні;
- за когнітологічним параметром:
 - генетичний параметр: первинні, вторинні;
 - структурний параметр: прості, складні; мікро-, макроконцепти;
 - семантичний параметр: концепт-мінімум, концепт-максимум, енциклопедичний додаток.

На думку Ж. Краснобаєвої-Чорної можливі також додаткові класифікації:

- за соціолінгвістичним параметром:
 - етнокультурні;
 - соціокультурні;
 - індивідуально-культурні;
- за лінгвокультурологічним параметром:
 - рамкові;
 - зі щільним ядром;
- за гносеологічним параметром:
 - повсякденні;
 - наукові;
- за естетичним параметром:
 - наукові;
 - художні [11, с. 49–50].

Значну популярність здобула класифікація лінгвокультурних концептів, що базується на семантико-структурному принципі. У даному випадку концепти поділяються на лексичні та фразеологічні [11, с. 53]. З-поміж лексичних концептів виділені наступні типи:

- розумові картинки (ромашка, півень, смерть, диявол, sunflower, shadow);
- концепти-схеми – слова з “просторовим” значенням (річка, дорога, дерево, ocean, mountain);
- концепти-гіпероніми, що відображають гіпо-гіперонімічні зв'язки в лексиці (взуття: туфлі, черевики, сандалі; fruit: orange, banana, apple);
- концепти-фрейми – співвідносяться з певною ситуацією (базар, лікарня, музей);
- концепти-сценарії – реалізують у собі ідею розвитку (бійка, лекція, kitchen, stadium, library);
- концепти-інсайти – містять інформацію про структуру, функції предмета (парасолька, барабан, ножиці, wedding, job interview);
- калейдоскопічні концепти – представляють концепти абстрактних імен соціальної спрямованості (борг, порядність, совість, honesty, democracy).

Таким чином, можна стверджувати, що типологія концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці представляє собою комплексну систему класифікацій за різними критеріями. Основними підходами є: змістовий (уявлення, схеми, фрейми тощо), характер мовної об'єктивації (вербалізовані та невербалізовані), функціональний (пізнавальні та художні), культурологічний (космічні, соціально-культурні, національні), а також багаторівнева класифікація за історико-культурологічними, ціннісно-соціологічними та когнітологічними параметрами. Концепт СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах можна класифікувати як калейдоскопічний концепт соціальної спрямованості, який має характеристики як пізнавального, так і художнього типу.

1.3. Ключові концепти англомовного економічного дискурсу

Економічний дискурс є надзвичайно важливим, оскільки він відображає стан та тенденції економічного розвитку країни, відносини між суб'єктами господарювання, проблеми та перспективи розвитку ринків, фінансової системи та інших аспектів економіки.

Релевантність економічного дискурсу полягає в тому, що він є інформаційним ресурсом для бізнесу, державних органів, науковців та громадськості. Він дозволяє аналізувати ситуацію на ринках, спрогнозувати їх розвиток та приймати обґрунтовані рішення в галузі економіки. Крім того, економічний дискурс є важливим елементом політичного дискурсу, оскільки економіка є однією з найважливіших складових державного управління.

Визначення основних концептів економічного дискурсу належить до дискусійних питань сучасної лінгвістики, оскільки їх перелік представлений у наукових розвідках на підставі різних параметрів, а виокремлення основних концептів економічної комунікації потребує подальших наукових пошуків. Незважаючи на це, лінгвісти визначають комплекс ключових концептів економічного дискурсу, серед них РИНОК, ПОПИТ, ІНФЛЯЦІЯ, ДЕФІЦИТ. Проте вони також можуть варіюватися, оскільки поява нових актуальних термінів у цій галузі неминуча і напряму пов'язана з подіями у світі.

Концепт MARKET / РИНОК відіграє ключову роль в концептосфері економіки та права, оскільки усі товарно-грошові відносини здійснюються на ринку. Основне визначення цього терміну, як подає The Oxford English Dictionary, описує ринок як “the area or building where people meet to buy and sell goods; or people who buy and sell goods in competition with each other.” У економічній літературі ринок визначається як “місце роздрібної та оптової торгівлі, сфера товарно-грошового обігу або товарного обміну, сукупність окремих сегментів споживачів, попит на окремий товар чи послугу, що вимірюється обсягом продаж за певний період часу”.

Зміст концепту MARKET / РИНОК включає в себе поняття, що виражають усі форми та види торгівлі (commerce, trade, sales, retail sales, traffic, barter, deal, exchange, business); суб'єктів куплі-продажу (sellers and buyers, consumers, traders, dealers, retailers, stockbrokers, shareholders) та об'єкти обміну (commodities, goods, merchandise, wares, produce, import, export); місця, пов'язані з торгівлею (stock exchange, bank, WTO); також market позначає цілу країну, коли йдеться про внутрішній або зовнішній ринки (domestic or foreign markets) [29, 42]. В економічній теорії розроблений концепт маркетингу (marketing), який позначається як 4P's – production (виробництво), promotion (просування на ринку), distribution (розподіл), selling (продаж), і визначається як комплекс взаємопов'язаних форм і методів господарювання.

Концепт GOODS/ТОВАР номінується лексемою *goods*, що серед інших має значення “articles of commerce; merchandise (предмети торгівлі, товари). Ім'я цього концепту – слово “goods”, має велику кількість синонімів: products, produce, merchandise, stock, stuff, commodities, wares, а також виступає гіперонімом для численних гіпонімів – назв товарів, що використовуються на ринку товарів, цінних паперів і послуг, найголовніші з яких охоплюють: oil (нафта), energy (енергоресурси), gas (газ), shares (акції), fuel (пальне), raw materials (сировина) тощо.

Іменем концепту MONEY / ГРОШІ виступає лексема *money*, яка походить від старо-французького *monnaie*, утвореного від латинського *moneta*, що мало значення “карбування монет, монетний двір” [47]; інше пояснення пов'язує його з прізвиськом римської богині Юнони – Moneta, одним із обов'язків якої було попереджати людей про небезпеку (лат. *monere* – попереджати); на знак подяки богині, котра була також покровителькою достатку, римляни збудували храм, названий її ім'ям, який пізніше став монетним двором. Аналіз дефініцій *money*, представлених у словниках, засвідчив наявність таких сем:

– засіб, який може бути обмінним на товари та послуги, і який використовується як міра їхньої вартості на ринку, включаючи серед своїх форм форму товару, такого, як золото, офіційно видана монета, банкнота чи депозит

на чековому рахунку, або інший ліквідний засіб (a medium that can be exchanged for goods and services and is used as a measure of their values on the market, including among its forms a commodity such as gold, an officially issued coin or note, or a deposit in a checking account or other readily liquefiable account);

- офіційна валюта, монети та цінні папери, видані урядом (the official currency, coins, and negotiable paper notes issued by a government);

- майно або власність, які визначені в грошовому еквіваленті (assets and property considered in terms of monetary value; wealth);

- грошовий зиск або втрата (pecuniary profit or loss);

- заробітна плата; платня (one's salary);

- кількість готівки чи кредиту (an amount of cash or credit);

- суми грошей, особливо специфічного походження (sums of money, especially of a specified nature);

- багата особа, сім'я або група осіб (a wealthy person, family, or group).

Із зазначеного вище випливає, що структуру концепту MONEY / ГРОШІ складає така сукупність узагальнених ознак:

1. ознака функціональності: гроші – це міра вартості (measure of value), засіб обігу (medium of exchange), засіб нагромадження й утворення цінностей (store of value), засіб платежу (means of payment);
2. ознака предметності: гроші матеріально представлені у вигляді монет, банкнот, паперів;
3. ознака абстрактності: гроші розуміються як абстрактна ідея/ якість, наприклад, багатство, вигода;
4. гроші уособлюють багату людину.

В умовах сучасної економічної нестабільності особливого значення набуває концепт CRISIS / КРИЗА. Його структура охоплює як понятійний компонент (економічний спад, фінансові труднощі), так і образний (падіння, крах) та ціннісний компоненти (загроза стабільності, необхідність змін). Цей

концепт часто виступає каталізатором змін в економічному дискурсі та сприяє появі нових економічних термінів та понять.

Відображаючи сучасні тенденції розвитку економіки, концепт INNOVATION / ІННОВАЦІЯ включає розуміння технологічних змін, нових продуктів та послуг, креативних рішень та конкурентних переваг. У сучасному економічному дискурсі цей концепт тісно пов'язаний з поняттями технологічного прогресу та економічного розвитку.

Варто відзначити, що в сучасному економічному дискурсі активно формуються нові концепти, пов'язані з розвитком цифрової економіки. Серед них особливе місце займають концепти CRYPTOCURRENCY / КРИПТОВАЛЮТА, BLOCKCHAIN / БЛОКЧЕЙН, DIGITAL MARKETPLACE / ЦИФРОВИЙ РИНОК. Паралельно розвиваються концепти, пов'язані зі сталим розвитком: GREEN ECONOMY / ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА, SUSTAINABLE DEVELOPMENT / СТАЛИЙ РОЗВИТОК, CIRCULAR ECONOMY / ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА.

Важливо підкреслити, що всі розглянуті концепти перебувають у тісному взаємозв'язку. Так, концепт BUSINESS тісно пов'язаний з PROFIT через цільову спрямованість, MARKET взаємодіє з COMPETITION як середовище її реалізації, INNOVATION впливає на PROFIT та COMPETITION, а CRISIS може впливати на всі інші концепти. Таке взаємопереплетіння концептів формує складну та динамічну структуру сучасного економічного дискурсу, вивчення якої є необхідним для розуміння сучасних економічних процесів та прогнозування майбутніх тенденцій розвитку економіки.

1.4. Способи вербалізації концептів в англomовному економічному дискурсі

Концепт може бути вербалізований в економічних текстах різними способами, залежно від того, яку сферу економіки він охоплює. Ось кілька загальних способів вербалізації концепту в економічних текстах:

- використання спеціальних термінів та фразологізмів. Наприклад, фразеологізм “to cut corners” (заощаджувати на витратах) використовується для опису незадовільної якості продукту або послуги, яка була досягнута за рахунок зменшення витрат. В англomовному економічному контексті може бути використаний термін “economies of scale”, що означає “економія в масштабі”. Українським еквівалентом цього терміну може бути фраза “економія за рахунок масштабу”. В цьому випадку, концепт ECONOMIES OF SCALE був переформульований українською мовою, зберігаючи його сутність та ідею, але використовуючи відповідний український вираз;
- використання прикладів та ілюстрацій. У економічних текстах можуть бути використані приклади та ілюстрації, які допоможуть більш наочно представити концепт. Наприклад, при описі концепту ІННОВАЦІЇ можуть бути наведені приклади конкретних технологій або продуктів, які відображають цей концепт. При описі концепту РИНКОВА КОНКУРЕНЦІЯ можна навести приклади різних компаній, які змагаються між собою на ринку. Наприклад, у тексті можна згадати два виробника спортивного одягу, які пропонують подібні товари та конкурують за клієнтів. Це допоможе читачам уявити, як саме відбувається конкуренція між компаніями та як вона впливає на ринок та споживачів;
- використання порівнянь та аналогій. Порівняння та аналогії можуть бути використані для того, щоб пояснити концепт за допомогою більш знайомих та зрозумілих понять. Наприклад, для пояснення концепту “КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ” може бути використане порівняння зі спортом, де команди конкурують між собою за перемогу. Для пояснення концепту ІНФЛЯЦІЯ можна використати аналогію з розширенням пузиря. Подібно до того, як розширюється пузир, коли в нього надувають повітря, інфляція відбувається, коли загальний рівень цін на товари та послуги зростає. Це порівняння допомагає читачам уявити процес зростання цін та

його можливі наслідки, особливо для тих, хто не має глибокого розуміння економічних понять;

- використання контекстуальних слів та фраз. У контексті економічного тексту можуть бути використані спеціальні і звороти та фрази, які відображають концепт. Наприклад, для опису концепту РИНОК можуть використовуватися такі фрази, як “кон'юнктура ринку”. Для опису концепту ІНВЕСТИЦІЇ можна використовувати фразу “капіталовкладення”. Ця фраза в контексті економічного тексту передає ідею вкладення коштів у проекти, активи або підприємства з метою отримання прибутку. Використання контекстуальної фрази “капіталовкладення” допомагає уточнити сутність концепту ІНВЕСТИЦІЇ та його відношення до економічних процесів;
- метафори. Наприклад, метафора “економіка як гра” може використовуватися для пояснення того, як ринкові сили взаємодіють одна з одною. Метафора “економічний розвиток як рослинна екосистема” може бути використана для пояснення концепту стійкого економічного зростання. В цьому контексті, економіка порівнюється з рослинною екосистемою, де різні галузі і компанії взаємодіють та взаємозалежні між собою, створюючи поживну ґрунт для розвитку. Як рослини в екосистемі залежать одна від одної для надання поживних речовин та підтримки росту, так само різні сектори економіки співпрацюють для створення стійкого економічного зростання. Ця метафора допомагає передати ідею взаємозв'язку та взаємодії різних складових економічного розвитку;
- аббревіатури та акроніми. Наприклад, “ROI” (Return on Investment – рентабельність інвестицій), “GDP” (Gross Domestic Product – валовий внутрішній продукт), “B2B” (Business-to-Business – бізнес для бізнесу). Ці скорочення не лише спрощують комунікацію, але й створюють особливу професійну мову, яка є частиною економічного дискурсу.

Аналізуючи англійські медіа-тексти, було виявлено деякі загальні способи вербалізації концепту СМІЛІВІСТЬ у цих текстах. Зокрема,

використання спеціальних термінів та фразологізмів, використання прикладів та ілюстрацій, використання порівнянь та аналогій, використання контекстуальних слів та фраз, а також використання метафор. Кожен з цих способів допомагає передати концепт СМІЛИВІСТЬ, надаючи читачам більш повне і зрозуміле уявлення про його значення та контекст.

1.5. Методи інтерпретації концептів економічного дискурсу у перекладі

Переклад концептів економічного дискурсу передбачає не лише перенесення між двома мовами, але й між двома культурами та соціальними контекстами, що включає передачу цілого комплексу емоцій, асоціацій та ідей, обмін соціальним досвідом особистостей або навіть цілих країн.

Згідно з О. Селівановою, метод вивчення має дві складові: з одного боку, це спосіб організації пізнавальної та дослідницької діяльності науковця з метою вивчення явищ та закономірностей певного об'єкта науки; з іншого боку, це система процедур для вивчення об'єкта дослідження та / або перевірки отриманих результатів [36, с. 352].

Дескриптивний метод, походячи від латинського “опис + метод”, базується на збиранні емпіричних даних про спосіб життя, традиції і звичаї етносу або соціальної групи. Цей підхід дозволяє дослідникам розуміти значення ритуалів, традицій і типових форм поведінки, що є характерними для конкретного етносу. Такі систематично зібрані знання про об'єкт дослідження сприяють ефективному аналізу концептів і визначенню мовних та немовних засобів їх реалізації в економічних текстах.

Контекстуально-інтерпретаційний метод використовується для аналізу статусу тексту відносно інших текстів, його значення в соціокультурному контексті та реконструкції авторських задумів, мотивів, загального змісту і спрямованості на читача. Цей метод можна розглядати як підвид загального

описового методу, що застосовується до складніших мовних одиниць. Контекстуально-інтерпретаційний метод складається з двох етапів: контекстуалізації і інтерпретації. Перший етап спрямований на виявлення жорсткої системи неперервного контексту, в межах якого розкриваються тема та концепт тексту. При цьому враховуються контексти породження, такі як світогляд, індивідуальна свідомість, лексикон автора, їх взаємодія з універсумом культури та відповідними часом і простором. На основі контекстуалізації здійснюється інтерпретація інформації, що міститься в тексті, розкриваються авторські наміри, визначаються стратегії впливу на читача та інші аспекти.

Метод концептуального аналізу в дослідженні включає в себе виявлення змісту й структури концепту, побудову концептуальної моделі та визначення особливостей її вербалізації. На думку А. Гаврилюк, у перекладознавстві цей метод спрямований на опис способів вербалізації концептів у певному дискурсі та виявлення їхньої структури для перевербалізації цільовою мовою [5, с. 19–21].

Цей метод дозволяє вивчати концепт не лише як об'єкт окремої науки, але й як складову частину загальної концептуальної моделі світу.

У контексті перекладознавства використання концептуального аналізу логічно узгоджується з загальною когнітивною парадигмою сучасної лінгвістичної науки. Цей метод доповнює та розширює категорію тексту, зосереджуючись на комунікативних, соціокультурних та інтерактивних аспектах мовного спілкування і переходячи від текстового до дискурс-аналізу.

У процесі концептуального аналізу використовуються дві основні методики, які широко застосовуються в когнітивно-семантичних дослідженнях - це компонентний аналіз та дистрибутивний аналіз. Компонентний аналіз включає систему лінгвістичних методів, які дозволяють розкрити значення слів на компоненти або семи.

Вчені стверджують, що на сьогодні в сучасному мовознавстві відомі чотири типи концептуального аналізу [10, с. 7].

1. Перший тип пов'язаний із лінгвістичною філософією та антропоцентричною етнолінгвістикою, вивчає відображення понять у мові. Цей тип концептуального аналізу знаходить відображення у двох абсолютно різних галузях. Перша (Н. Арутюнова, Т. Радзієвська) досліджує важливі філософські поняття, такі як знання, істина, доля, добро, зло в різних контекстах (літератури різних жанрів, різних культур, повсякденного використання, свідомість простих людей тощо). Внутрішній досвід дослідника, життєвий досвід інформантів сприяє полегшенню інтерпретації концепту. Друга галузь першого типу концептуального аналізу представлена етноцентричним підходом до значення слова (А. Вежбицька). У цьому випадку значення розглядають як ментальний об'єкт, аналізують із двох точок зору – антропоцентричної (коли зображує універсальні характеристики людської природи) й етноцентричної (обумовлено особливостями певного етносу). Уважається, що світ не може бути адекватно описаний мовними засобами, оскільки вони накладають певний вид світу (образу світу) на носіїв мови. Кожна мова фіксує свою картину світу. При порівнянні образів світу різних народів, зовсім різні концептуальні структури приходять до відома: одні й ті ж концепції можуть існувати по-різному.
2. Другий тип концептуального аналізу фокусується на аналізі предикативної лексики, модальних часток, квантифікаторів у різних діагностичних контекстах.
3. Концептуальний аналіз третього типу застосовують для всіх видів лексичних одиниць, процедура полягає в поясненні концепту за допомогою формально семантичної мови (І. Мельчук, А. Вежбицька), “анкетування” слів або словосполучень, котрі вербалізують певний концепт.
4. Четвертий тип концептуального аналізу спрямований на соціальні, політичні та ідеологічні концепти, такі як свобода, справедливість, перемога. Визначає взаємозв'язок між діахронічними змінами в змісті цих концептів і розвиток соціальних ідей, військових доктрин.

Слід зазначити, що визначають такі етапи концептуального аналізу:

1. Визначення преференціальної ситуації, до якої концепт належить.
2. Вивчення лексикографічних визначень. Словникове визначення вважається ядром концепту.
3. Вивчення етимології лексичної одиниці.

У процесі вивчення та експлікації вербалізованих концептів прийоми компонентного аналізу були застосовані А. Вежбицькою для встановлення семантичних примітивів, які вона вважає складниками цілісного смислу (концепту), елементами ментальної схеми кожної мови, членованими свідомістю мінімальними смислами [6, с. 52]. Вивчення мовної реалізації цих компонентів допомагає перекладачу художнього тексту виявити основні характеристики концепту, що сприяє адекватному відтворенню всієї концептосфери, яка присутня не лише у тексті, а й у культурі загалом.

Досліджуючи вербалізовані концепти, вчені часто вдаються до експериментальних методик. Зокрема, цілеспрямовані і нецілеспрямовані (вільні) асоціативні експерименти дозволяють виявити ті концептуальні ознаки, які не відображені в тлумачних словниках, оскільки деякі ознаки містяться у свідомості людей. Це особливо стосується концептів, які динамічно розвиваються, оскільки вони є ментальними утвореннями, зміни в яких залежать від змін у свідомості суспільства, і на які, у свою чергу, впливають зміни в суспільному житті. Експериментальні методи дозволяють визначити змістове наповнення національно вагомих концептів.

Питання про можливість і місце експерименту в лінгвістичних дослідженнях вперше було поставлене Л. Щербою. Науковець ставить акцент на вивченні реальних процесів мовлення та слухання; розуміння живого розмовного мовлення як особливої системи; вивчення т. зв. "заперечувального мовного матеріалу" [6, с. 53]. Ці дослідження ментальних механізмів утворення, розуміння мови, процесів зберігання та відтворення слів у свідомості є дуже важливими в процесі концептуального аналізу. Орієнтуючись на результати

психолінгвістичних експериментів, можна виявити нові асоціативні зв'язки та відтінки значення тієї чи тієї лексеми, оскільки, як слушно зазначає О. Карпенко, у лінгвістиці "внутрішній світ мовців – то вже світ концептів" [18, с. 252].

Л. Щерба, обґрунтувавши необхідність лінгвістичного експерименту, показав доцільність звернення до інтуїції носіїв мови, а також наголосив на важливості розуміння того, що навіть окремий носій мови не може не відображати у своїй лінгвістичній свідомості істотні риси загальномовної системи [6, с. 54].

Оскільки на характер асоціацій людини впливає низка зовнішніх чинників, то дослідження концепту СМЛИВІСТЬ потребує залучення результатів експерименту, у якому брали б участь молоді люди. Власне це пояснюється тим, що нинішня мовна свідомість молоді – це значною мірою завтрашня національна мовна свідомість [11, с. 50].

Психолінгвістичний підхід у дослідженні мовленнєвої свідомості базується на поняттях про асоціації та асоціативне значення слова. Вивчаючи асоціації, ми звертаємося до несвідомого, глибинного шару психіки людини. Це робить асоціативний експеримент одним із досить надійних інструментів дослідження концепту, оскільки допомагає виявити актуальність концепту для сучасного носія лінгвокультури. Метод асоціативного тестування відображає когнітивні структури в ментальному лексиконі носія мови й дозволяє виявити, як дійсність впливає на світогляд і світосприйняття індивіда. Запропонована методика активно використовується "з метою конструювання мережі асоціацій у свідомості індивіда й етносвідомості" [36, с. 110]. Асоціативний експеримент актуалізує зміст концепту в когнітивній свідомості носіїв мови, виокремлюючи найбільш яскраві ознаки. Ядро мовленнєвої свідомості утворено тими асоціаціями в асоціативно-вербальній мережі, які мають найбільшу кількість зв'язків, що виділяються за принципом частотності.

Рецептивний експеримент – це експеримент на розуміння, сприйняття концепту, його суб'єктивну дефініцію. Методика експлікативного (рецептивного) експерименту за допомогою суб'єктивних дефініцій уможливить

виявлення специфіки структури досліджуваного концепту та ряду когнітивних класифікаторів з метою виявлення його образного та поняттєвого шарів.

Експлікативний експеримент завдяки своїй спрямованості дозволяє актуалізувати у свідомості респондентів ознаки, пов'язані з усіма шарами концепту. Так, зокрема, запитання анкети спрямовані на виявлення ядра (інформаційний зміст), периферії (образний зміст) досліджуваного концепту. Формулюючи судження про предмет або явище, респондент оцінює його, ухвалюючи при цьому певне рішення щодо вибору, який запускає механізм дії. Оцінка пов'язана з прагматикою в широкому сенсі цієї категорії (як суспільно-історичною практикою людини), тому впливає на подальші дії та вчинки. Вивчення морально-етичних цінностей українства дає змогу глибше пізнати етнопсихологічні засади національного світосприйняття, закладає підвалини відтворення картини світу, що виокремлює національну спільноту.

Метод дистрибутивного аналізу є корисним інструментом для виявлення взаємозв'язків між мовними виявами концептів та визначення їх місця і ролі в структурі пропозицій. Цей метод дослідження зосереджений на вивченні властивостей мовних одиниць у контексті, зокрема їх сполучуваності. Використання дистрибутивного аналізу в концептуальному аналізі має важливе значення, оскільки сполучуваність слів-назв концептів обмежена асоціативним потенціалом цих назв. На мовному рівні така сполучуваність відображає міжконцептуальні зв'язки та відношення, які складають суть концепту. Тому широкий спектр асоціацій, що виникають під час аналізу мовного оточення та сполучуваності назв концептів, допомагає усвідомити значення етнокультурно маркованого концепту, який відображає історію, культуру та менталітет.

У відтворенні англомовних репрезентацій економічної концептосфери в українському перекладі можуть застосовуватися різні способи, залежно від контексту, стилю та мети перекладу. Ось декілька з них:

- прямий переклад: український перекладач може використовувати прямі переклади англійських термінів і висловів, що використовуються в

економічному контексті. Цей підхід забезпечує максимальну точність відтворення оригінального тексту, але може вимагати пояснень для українських читачів, якщо вони не знайомі з англійськими термінами. Наприклад, англійський термін “supply and demand” може бути прямо перекладений українською як “подання та попит”. В цьому випадку, оригінальна структура терміну зберігається, і використовується безпосереднє перекладення. Хоча цей переклад точний, українським читачам, які не мають знання англійської, може бути необхідне пояснення того, що саме означають терміни “подання” і “попит”;

- калькування: цей підхід передбачає відтворення структури англійського висловлювання в українському перекладі, але з використанням еквівалентних українських слів і виразів. Це може включати використання вже існуючих українських термінів або створення нових, які відповідають англійським поняттям. Калькування забезпечує зручність для українських читачів, оскільки вони можуть бути більш знайомі з українською термінологією. Англійський вираз “foreign direct investment” може бути калькованим українською мовою як “прямі іноземні інвестиції”. Тут структура оригінального висловлювання зберігається, але використовується відповідний український термін, що має еквівалентне значення;
- перефразування: цей підхід передбачає переформулювання англійських репрезентацій економічної концептосфери в українському перекладі, зберігаючи при цьому сутність та ідеї оригінального тексту. Перефразування дозволяє перекладачу враховувати особливості української мови та культурного контексту. Одним з прикладів перефразування є заміна англійського вислову “market economy” на український варіант “ринкова економіка”. Таким чином, зберігається сутність та ідея оригінального терміну, але використовується відповідний український термін, який краще відповідає українському мовному та культурному контексту.

Найчастіше перекладачі застосовують саме метод дистрибутивного аналізу. Для прикладу візьмемо термін “інфляція” (“inflation”):

- збір корпусу текстів: першим кроком є збір корпусу текстів, які використовуються для аналізу. Можливими джерелами можуть бути економічні статті, фінансові звіти, дискусії на форумах;
- побудова словникового простору: потім потрібно побудувати словниковий простір, де кожне слово представлено як вектор;
- обчислення схожості: для аналізу концепту “інфляція” ми можемо порівняти вектори цього слова з векторами інших слів у словниковому просторі;
- аналіз контексту: щоб визначити концепт “інфляція”, ми можемо дослідити слова, які мають схожий контекст зі словом “інфляція” в корпусі текстів. Наприклад, якщо слова “ціни”, “гроші”, “дохід” часто зустрічаються поруч зі словом “інфляція”, то це може вказувати на те, що ці слова мають схоже значення і пов'язані з концептом “інфляція”.

Дослідивши особливості вживання тих чи інших термінів, перекладач застосовує відповідні лексичні трансформації, аби зберегти значення концепту і зробити його зрозумілим читачеві.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі здійснено комплексний теоретичний аналіз науково-методологічних засад дослідження концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці та особливостей їх вербалізації в економічному дискурсі. На основі проведеного дослідження можна зробити такі розгорнуті висновки:

1. Встановлено, що концепт є базовим поняттям когнітивної лінгвістики та визначається як ментальне утворення, що відображає знання та досвід людини. Концепт суттєво відрізняється від поняття: якщо поняття – це інтелектуальне або логічне утворення, то концепт – це результат відтворення та відновлення задуманого. За визначенням А.А. Залевської,

концепт є спонтанно функціонуючим у пізнавальній і комунікативній діяльності індивіда базовим перцептивно-когнітивно-афективним утворенням.

2. Детально досліджено структуру концепту, яка має три основні складові: активний шар, пасивний шар, внутрішню форму. Виявлено, що зміст концепту організований за польовим принципом і включає інформаційний зміст, ядро, ближню та дальню периферію.
3. Проаналізовано різні типології концептів: за змістом, мовним оформленням, ступенем інтеграції семантичних структур, роллю в структуруванні мовного значення та характером об'єктивації.
4. Встановлено та детально проаналізовано ключові концепти англomовного економічного дискурсу.
5. Визначено основні способи вербалізації концептів в економічному дискурсі: використання спеціальних термінів та фразеологізмів, прикладів та ілюстрацій для наочного представлення концепту, порівнянь та аналогій, контекстуальних слів та фраз, а також метафор.
6. Досліджено методи інтерпретації концептів економічного дискурсу у перекладі: дескриптивний метод, контекстуально-інтерпретаційний метод, що включає етапи контекстуалізації та інтерпретації, метод концептуального аналізу, метод дистрибутивного аналізу.
7. Визначено та проаналізовано основні способи відтворення англomовних репрезентацій економічної концептосфери в українському перекладі: прямий переклад, калькування, перефразування.

Отримані теоретичні результати створюють ґрунтовну методологічну базу для подальшого практичного дослідження особливостей вербалізації концепту СМІЛИВІСТЬ (BRAVERY) в економічних медійних текстах та специфіки його відтворення в англо-українському перекладі.

РОЗДІЛ 2. АНГЛОМОВНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ в економічних медіа текстах іншої лінгвокультури – це складний і багатоаспектний процес, який вимагає від перекладача не лише досконалого володіння обома мовами, але й глибокого розуміння культурного контексту, економічної термінології та специфіки медійного дискурсу. Особливої актуальності це питання набуває в контексті сучасних геополітичних викликів, коли концепт СМІЛИВІСТЬ часто використовується для опису економічної стійкості та підприємницької рішучості.

У більшості лінгвокультур концепт BRAVERY асоціюється з певним набором характеристик, таких як відвага, впевненість, рішучість, безстрашність та відданість. Однак важливо відзначити, що інтерпретація цього концепту може суттєво відрізнятися в різних культурних контекстах. Наприклад, у англomовній культурі сміливість традиційно сприймається як одна з ключових рис героїзму та лідерства, особливо в бізнес-контексті. У той же час, в японській культурі цей концепт може мати інші конотації, акцентуючи увагу на принциповості, відданості справі та моральній стійкості. В українському контексті концепт СМІЛИВІСТЬ часто пов'язується з національною стійкістю (*resilience*) та здатністю протистояти викликам.

На лексичному рівні в економічних медіа текстах спостерігається складне переплетення різних мовних пластів. Зокрема, можна виділити широке використання економічної термінології (*market volatility, financial resilience, business courage*), активне залучення лексем військової тематики (*battle for market share, strategic bravery, defend positions*), використання власних назв для конкретизації та персоналізації (назви компаній, імена бізнес-лідерів, географічні локації).

Особливу увагу привертає метафоричне переосмислення концепту СМІЛИВІСТЬ в економічних медіатекстах, де часто використовуються такі словосполучення як *brave market decisions*, *courageous investment strategies* та *fearless entrepreneurship*, що підкреслюють позитивну конотацію ризикованих але потенційно успішних бізнес-рішень. Важливо відзначити також активне використання фразеологічних одиниць та усталених виразів, які містять компонент сміливості: *take the bull by the horns* (взяти бика за роги), *break new ground* (прокладати новий шлях), що додають текстам експресивності.

На синтаксичному рівні тексти характеризуються різноманітністю структур:

- прості та складні речення різних типів;
- одно- та двоскладні конструкції;
- переважання прямого порядку слів;
- використання паралельних конструкцій для підсилення впливу;
- риторичні запитання та окличні речення.

У процесі перекладу необхідно враховувати цілий комплекс факторів:

- особливості стилю та жанру економічного медіатексту;
- розбіжності в структурах вихідної та цільової мов;
- культурну специфіку сприйняття концепту СМІЛИВІСТЬ;
- контекстуальні нюанси вживання
- цільову аудиторію перекладу.

Для подолання цих викликів перекладачі використовують різноманітні перекладацькі прийоми та трансформації, вибір яких залежить від конкретної комунікативної ситуації та прагматичної мети перекладу. На основі проаналізованого теоретичного матеріалу та практичного досвіду можна дослідити, які саме перекладацькі трансформації найчастіше застосовуються для адекватного відтворення концепту СМІЛИВІСТЬ в економічних медіа текстах. З цією метою було проаналізовано корпус із 65 репрезентативних речень, відібраних з провідних англomовних економічних видань та інформаційних

агентств (The Economist, Forbes, Reuters, Financial Times, Bloomberg). Такий підхід дозволяє виявити основні тенденції та закономірності у відтворенні досліджуваного концепту.

2.1. Лінгвокультурні особливості перекладу економічного дискурсу

Переклад економічних медійних текстів вимагає особливої уваги до лінгвокультурних аспектів, оскільки вони відображають не лише мовні відмінності, але й специфіку економічного світогляду різних культур. На основі проаналізованого матеріалу можна виділити кілька ключових особливостей:

1. Культурно-специфічні метафори та їх адаптація

У економічному дискурсі часто використовуються метафори, які можуть мати різне культурне навантаження в англійській та українській мовах.

1) *Ukrainian reformers will need to take inspiration from their countrymen's **bravery** on the battlefield, as will foreign investors* [81].

Українські реформатори, як і іноземні інвестори, повинні надихатися хоробрістю своїх співвітчизників на полі бою.

Тут концепт BRAVERY набуває подвійного значення – прямого (військова хоробрість) і метафоричного (економічна сміливість), що вимагає особливої уваги при перекладі для збереження обох смислових планів.

2. Соціокультурна адаптація економічних понять

При перекладі економічних текстів важливу роль відіграє соціокультурна адаптація, яка враховує особливості сприйняття економічних явищ у різних культурах. Розглянемо детальніше цей аспект на конкретних прикладах:

2) *Outside of their pension plans, even experienced retail investors have a habit of over-trading — to the detriment of returns. The tendency **to churn portfolios** is higher in men than women. It is linked to over-confidence and thrill-seeking* [79].

Навіть досвідчені роздрібні інвестори схильні до надмірної торгівлі за межами своїх пенсійних планів, що шкодить їхній прибутковості. Чоловіки

частіше за *перепродають свої активи*, це в свою чергу пов'язано з надмірною самовпевненістю та прагненням до ризику й гострих відчуттів.

У цьому прикладі бачимо, як професійний термін *churn portfolios* адаптується до українського контексту через більш описове *перепродають свої активи*. Це пов'язано з тим, що в українській економічній культурі менш поширені специфічні біржові терміни, і, перекладаючи, варто обирати більш зрозумілий широкому загалу варіант.

Інший приклад демонструє адаптацію концепції економічної стійкості:

3) *Despite a recent slowdown, the world's second-biggest economy is more resilient than its critics think* [81].

Незважаючи на нещодавнє уповільнення, друга за величиною економіка світу є більш стійкою, ніж вважають її критики.

Тут термін *resilient* перекладено як *стійкий*, що відображає українське розуміння економічної витривалості. В англomовному економічному дискурсі *resilience* часто має конотації адаптивності та гнучкості, тоді як український відповідник більше акцентує на здатності протистояти негативним впливам.

3. Національно-специфічні економічні реалії

Особливу увагу при перекладі слід приділяти національно-специфічним економічним реаліям та способам їх передачі. Наприклад:

4) *Amidst the economic uncertainty, policymakers will need to exhibit the virtue to make bold decisions and implement transformative reforms to revive the economy* [88].

Серед економічної невизначеності політикам потрібно буде продемонструвати силу, щоб приймати сміливі рішення та впроваджувати трансформаційні процеси, аби відродити економіку.

У цьому випадку англійське поняття *virtue* (*чеснота*) трансформується в більш конкретне *сила*, що краще відповідає українському розумінню якостей, необхідних для проведення економічних реформ. Це відображає різницю в культурному сприйнятті лідерських якостей в економічній сфері.

4. Прагматична адаптація економічного дискурсу

При перекладі економічних текстів важливо враховувати прагматичний аспект повідомлення та його адаптацію для цільової аудиторії. Розглянемо, як це реалізується на практиці:

5) *It is an extraordinary story of how personal dominance combined with constant political insecurity and **admirable moral courage** could often contrast with appalling behaviour towards colleagues [75].*

*Це надзвичайна історія про те, як особисте домінування в поєднанні з постійною політичною нестабільністю та **гідною захоплення моральною мужністю** часто може контрастувати з жахливою поведінкою по відношенню до колег.*

У цьому прикладі бачимо, як при перекладі відбувається прагматична адаптація концепту MORAL COURAGE. В англійському варіанті це словосполучення має більш формальний характер, тоді як український переклад *гідна захоплення моральна мужність* додає емоційного забарвлення, що краще резонує з українським читачем.

5. Лексико-стилістичні особливості перекладу

Переклад економічного дискурсу вимагає особливої уваги до лексико-стилістичних засобів, які можуть мати різне культурне навантаження. Наприклад:

6) *Such meekness betrays not only a lack of **moral courage**, but also a poor sense of where Egypt's and the West's real interests lie [82].*

*Така покірність свідчить не лише про брак **сили духу**, але й про слабке розуміння того, в чому полягають справжні інтереси Єгипту і Заходу.*

У цьому прикладі спостерігаємо, як метафоричний вираз *moral courage* трансформується в більш зрозуміле для українського читача *сила духу*. Така заміна враховує особливості української мовної картини світу, де абстрактні моральні категорії часто виражаються через більш конкретні поняття.

6. Культурна специфіка бізнес-комунікації та її відображення в перекладі

При перекладі економічних текстів особливу роль відіграє розуміння культурних відмінностей у бізнес-комунікації між англомовним та українським середовищем. Це проявляється на різних рівнях тексту.

Розглянемо приклад, який демонструє різницю в описі корпоративної стійкості:

7) *A third explanation for the **endurance** of America's incumbents is that their scale creates a momentum of its own around innovation [74].*

*Третє пояснення **стійкості** американських лідерів полягає в тому, що їхній масштаб сам собою генерує імпульс для інновацій.*

У цьому випадку *endurance* перекладається як *стійкість*, що відображає різницю в концептуалізації успіху компаній: англомовна версія підкреслює тривалість успіху в часі, тоді як український переклад фокусується на здатності протистояти викликам. Це пов'язано з різними історичними умовами розвитку бізнесу в цих культурах.

7. Специфіка відтворення концептів ризику та інновацій в економічному перекладі

В економічному дискурсі концепти ризику та інновацій займають особливе місце, і їх переклад вимагає глибокого розуміння культурних відмінностей у сприйнятті цих явищ. В англомовному бізнес-середовищі ризик часто сприймається як невід'ємна частина підприємницької діяльності, що відображається у відповідній лексиці. Наприклад:

8) *Outside of their pension plans, even experienced retail investors have a habit of over-trading — to the detriment of returns. The tendency to churn portfolios is higher in men than women. It is linked to over-confidence and **thrill-seeking** [79.]*

Навіть досвідчені роздрібні інвестори схильні до надмірної торгівлі за межами своїх пенсійних планів, що шкодить їхній прибутковості. Чоловіки

частіше перепродають свої активи, це в свою чергу пов'язано з надмірною самовпевненістю та прагненням до ризику й гострих відчуттів.

У цьому прикладі бачимо, як англійське *thrill-seeking* (буквально “пошук гострих відчуттів”) перекладається розширеним варіантом прагнення до ризику й гострих відчуттів. Така трансформація відображає більш обережне ставлення до ризику в українській бізнес-культурі, де важливо підкреслити не лише емоційний, але й раціональний аспект ризикованої поведінки.

Подібну тенденцію можна простежити і в описі інноваційної діяльності:

9) *Apple's courage in removing the headphone jack, while controversial, set a new industry standard [100].*

Сміливий крок Apple із відмовою від роз'єму для навушників задав новий стандарт для галузі, хоч і викликав суперечки.

В англійському варіанті використовується абстрактне поняття *courage*, тоді як український переклад конкретизує його як *сміливий крок*. Це відображає різницю в концептуалізації інноваційної діяльності: англійська версія підкреслює моральний аспект рішення, тоді як український переклад фокусується на конкретній дії та її наслідках.

Така специфіка перекладу пов'язана з історично сформованими відмінностями в підприємницькій культурі. В англійському середовищі, де підприємницька діяльність має давні традиції, ризик і інновації сприймаються більш позитивно і природно. В українському контексті, де ринкова економіка розвивалася в складніших умовах, спостерігається більш прагматичний підхід до опису цих явищ, що відображається в адаптації культурно-специфічних метафор, соціокультурній адаптації економічних понять, врахуванні національно-специфічних економічних реалій, прагматичній адаптації економічного дискурсу, особливостях лексико-стилістичного перекладу, культурній специфіці бізнес-комунікації та специфіці відтворення концептів ризику й інновацій.

2.2. Особливості вербалізації концепту СМІЛИВІСТЬ в українських економічних текстах

Концепт СМІЛИВІСТЬ є ключовим лінгвоконцептом, який вербалізує здатність людини вчиняти відважні дії в небезпечних ситуаціях або стояти за своїми переконаннями. Цей концепт має культурно-історичний контекст і з часом зазнавав змін у своєму сприйнятті в різних лінгвокультурах.

Ядро семантичного мікрополя СМІЛИВІСТЬ в українській мові формують лексеми *безстрашність, відвага, відважність, героїзм, геройство, доблесть, мужність, сміливість, хоробрість*. За певних умов усі зазначені одиниці можуть вступати у семантичні відношення тотожності, тобто бути синонімами.

Розглянемо конкретні приклади реалізації концепту СМІЛИВІСТЬ у різних контекстах:

10) *Попри мужність, сміливість і небажання коритися обставинам, бізнес закривався. За статистикою, у перші місяці повномасштабної війни близько 47% підприємств припинили або майже припинили роботу [84].*

11) *Чимало матеріалів сільського музею розповідають про мужність жителів Шендерівки та їхню активну участь у визволенні села [87].*

12) *Укрпошта відкриває широкому загалу маловідомих постатей України. Одна із них – закарпатський листоноша Федір Фекета, який є справжньою легендою та місцевим героєм, бо долати 60 км кожного дня – це дійсно відвага [85].*

13) *Не маю також ілюзій, що рішення про участь України на ринку харчових продуктів в ЄС можуть ухвалюватись регулярно й автоматично. Для цього знадобляться багатомісячні переговори у Брюсселі і Варшаві. Це складне і серйозне питання, тому потрібна відвага політиків, щоб дійти порозуміння [91].*

Лексема хоробрість репрезентує мужність, рішучість у вчинках, уміння побороти в собі страх та сміливість, формуючи привативну опозицію з одиницями сміливість і смілість:

14) Декілька днів тому я зустрілася з деякими зі слідчих НАБУ і прокурорів САП, і розмовляла з цими **хоробрими** чоловіками та жінками, багато з яких, працюючи в НАБУ і САП, полишили інші посади та роботу, щоби взятися за те, що вони вважають своїм покликанням: допомагати Україні стати демократичною, прозорою країною, яка відповідає європейським стандартам [48].

15) Готовність України захищати свою державність, наша солідарність один з одним і хоробрість зламали сценарій окупації нашої країни.[54]

Лексема *стійкість* виражає здатність протистояти випробуванням та труднощам у пошуку досягнення мети:

16) На думку *The Economist*, особливо виділяються чотири якості українців: героїзм, винахідливість, **стійкість** і натхнення [49].

17) Економіка довела **стійкість**, попри війну [57].

Одиниця мужність перебуває в еквіполентних відношеннях з лексемами сміливість і смілість, оскільки, крім сем, що характеризують хоробрість і рішучість, містить у своєму тлумаченні також семи “витримка”, “змужнілість”, “зрілість”, “загартованість”:

18) Виступаючи на Всесвітньому економічному форумі у вівторок, голова Європейської комісії відзначила “моральну та фізичну **мужність**” народу України в умовах вторгнення рф у країну [58].

Еквіполентні опозиції також спостерігаються між лексемами героїзм, геройство, самовідданість та доблесть. При цьому героїзм референціює значення найвищого виявлення самовідданості й мужності у виконанні громадського обов'язку:

19) За словами президента, тут зараз особливо важко – десятки російських атак щодня. Але українські війська стоять міцно і “не здають

жодного сантиметра”. “Це справжній героїзм, і я дякую усім, хто захищає нашу Донецьку область!”, – додав голова держави [49].

20) Завдяки **смівлвості** енергетиків, минулого літа ЗАЕС ще мала можливість видавати електроенергію в українську енергомережу [85].

21) Останніми днями ми бачили запеклі бої довкола Бахмута та Соледача на сході України. Це показує ще раз **смівлівість** українських військових, які воюють для захисту своєї батьківщини [90].

22) Цей щоденний тихий героїзм допоміг побудувати системну роботу навіть у мінливий воєнний період [53].

Геройство може бути виявом героїзму, але також співвідноситься з мужністю і хоробрістю. Одиниця **доблесть** позначає, з одного боку, відвагу, мужність, геройство, а з іншого – самовідданість у праці, в якій-небудь діяльності.

23) Та протягом майже 11 місяців війни росіяни самі розвіяли міфи про могутність своєї армії, звитяги та **доблесть** своїх солдатів і міць російської зброї [56].

24) Зруйноване підприємство вдалося перезапустити завдяки героїзму співробітників підприємства [52].

Отже, у мовній картині світу українців концепт СМІЛІВІСТЬ насамперед має універсальні для всіх мов значення – смівлівість, мужність, хоробрість, безстрашність. З іншого боку, крім основних значень, уже на рівні ядра помічаємо додаткові: рішучість, витримка, загартованість, самовідданість і громадський обов’язок також асоціюються зі смівлівістю для носіїв української мови. Ці поняття можуть використовуватися як синоніми для концепту СМІЛІВІСТЬ але також можуть мати відтінки значень, що відрізняють їх від цього концепту. Залежно від контексту та мови, можуть використовуватися різні поняття для вираження концепту СМІЛІВІСТЬ.

2.3. Вербалізація концепту BRAVERY в англomовних економічних текстах

Концепт BRAVERY може зустрічатися в англomовних економічних текстах у контексті опису певних дій, рішень або підходів, які вимагають відваги та ризику. Для аналізу використовувалися економічні журнали, газети та статті, наприклад, Daily Mail, Reuters, the Economist, Forbes. Саме ці джерела відомі своїми актуальними статтями та дослідженнями в економічній сфері. У таких джерелах можна знайти статті, які описують історії успіху підприємців, які виявили хоробрість і зробили важкі рішення, щоб досягти свого фінансового успіху. Такі матеріали можуть також розглядати ситуації, коли компанії були змушені взяти на себе ризики, щоб зберегти свою конкурентоспроможність або вийти з кризових ситуацій.

Загалом ядро концепту BRAVERY в англійській мові може бути виражене різними словами та фразами, які належать до наступних семантичних полів:

1. Fearlessness (безстрашність): courage, bravery, heroism, valour, gallantry, fearlessness, dauntlessness, intrepidity, audacity, pluck, grit, mettle, fortitude, daring, boldness, nerve, spunk, recklessness, temerity:

*25) But even as today's battles resemble wars of old, Ukraine has been successfully defending itself beyond expectations in part because of the **courage** and determination of its people who have used new technology in ways that are changing how wars are fought [89].*

*Але незважаючи на те, що сьогоднішні битви нагадують війни давнини, Україна успішно захищається понад очікування, частково завдяки **мужності** та рішучості свого народу, який використовує нові технології так, що змінюється загальна тактика війни.*

Концепт BRAVERY був вербалізований та змінений на МУЖНІСТЬ в українській мові, отже, можна стверджувати, що було застосовано трансформацію смислового розвитку, оскільки автор оригінального тексту має на

меті підкреслити саме наполегливість українського народу, а не лише зовнішній прояв сміливості.

26) *Successful innovations typically follow invisible development paths and require **acts of individual heroism** or a heavy dose of serendipity* [55].

Успішні інновації зазвичай розвиваються непомітними шляхами і потребують як **прояви особистої сміливості й рішучості**, так і значної частки удачі.

У вихідному тексті концепт BRAVERY вербалізується через вираз *acts of individual heroism*, який акцентує увагу на особистих діях, пов'язаних із сміливістю та рішучістю у складних ситуаціях, а також має метафоричний підтекст: *acts of individual heroism* тут можна розуміти не лише як буквальні героїчні вчинки, а й як сміливість, наполегливість або нестандартність мислення. В українському перекладі вербалізовано через словосполучення *прояви особистої сміливості й рішучості*, зосереджуючи увагу на внутрішніх якостях і діях, що відповідають контексту інновацій. Також застосовується трансформація додавання (*рішучість*), оскільки дане слово уточнює характер дій, про які йдеться, і узгоджується зі змістом тексту.

27) *Still, with a key reading on US consumer inflation due Tuesday and the Fed meeting March 21-22, making big bets on stocks or any other risky asset takes considerable **fortitude*** [65].

Тим не менш, з огляду на ключові показники споживчої інфляції в США у вівторок та засідання ФРС 21-22 березня, робити великі ставки на акції чи будь-які інші ризикові активи вимагає **неабиякої сили духу**.

У даному прикладі концепт BRAVERY виражений через лексему “fortitude”, що в економічному контексті набуває особливого значення, пов'язаного з готовністю йти на виважений фінансовий ризик. В українській версії концепт вербалізовано як *сила духу*. Було застосовано смисловий розвиток, оскільки *fortitude* в англійській мові має більш нейтральний відтінок, тоді як *сила духу* додає елемент емоційної значущості. Це відповідає традиціям українського мовлення, де часто підкреслюють моральний аспект рішучості.

28) *At an event this afternoon, Harris praised Biden's "audacity to choose a Black woman to be his running mate" [103].*

На заході сьогодні вдень Камала Гарріс похвалив "сміливість Джо Байдена, який обрав чорношкіру жінку в ролі свого напарника".

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *audacity*, яке вказує на сміливість Джо Байдена, зокрема в ухваленні нетрадиційного рішення. У перекладі використано еквівалент *сміливість*, що відповідає змісту оригіналу.

29) *Remarkable photos from Ukraine's war-torn east show the faces of the fearless women who are willing to sacrifice their lives to keep 'aggressors' at bay [72].*

Дивовижні знімки зі сходу України, охопленого війною, показують обличчя безстрашних жінок, які готові пожертвувати своїм життям, аби тримати "агресорів" в страху.

В оригінальному реченні концепт BRAVERY вербалізується словом *fearless*, що у свою чергу є еквівалентом *безстрашний* в українській мові, тому даний уривок було перекладено дослівно.

30) *Zelenskiy makes a surprise visit to troops near Bakhmut to thank them for their bravery and hand out awards [94].*

Зеленський несподівано відвідав війська під Бахмутом, щоб подякувати їм за хоробрість і вручити нагороди.

Оригінальне речення перекладено дослівно зі збереженням смислу концепту BRAVERY, який в українському варіанті відтворено прямим відповідником ХОРОБРІСТЬ, зберігаючи позитивний і героїчний відтінок, що відповідає емоційності оригінального тексту.

31) *For as long as I live, I will never, ever diminish the injuries sustained, the lives lost, or the heroism of law enforcement on that tragic day [95].*

Поки я живий, я ніколи не буду применшувати отриманих травм, втрачених життів чи героїзму правоохоронних органів того трагічного дня.

При відтворенні англійського речення було застосовано дослівний переклад, використовуючи прямий відповідник слова *heroism* - героїзм.

32) *The company's **recklessness** has put young users at risk, and Facebook needs to answer for its failures [51].*

Необачність компанії поставила під загрозу молодих користувачів, і тепер компанія Facebook має відповісти за свої помилки.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *recklessness*, яке в даному контексті має негативну конотацію і позначає надмірну, безвідповідальну сміливість, що межує з нерозсудливістю. У перекладі використано слово *необачність*, що адекватно передає негативний відтінок значення та засудження необґрунтованого ризику з боку компанії щодо безпеки користувачів.

33) *A note circulated by Mr Trump's re-election campaign last week suggests that it plans to make the president's **fearlessness** in uttering the phrase "China virus" a defining difference between him and his presumed Democratic opponent, Joe Biden [83].*

У повідомленні, поширеному передвиборчим штабом Дональда Трампа минулого тижня, йдеться про те, що він планує зробити **сміливий крок**, а саме вимовити "китайський вірус", що стане визначальною відмінністю між ним і його ймовірним опонентом від Демократичної партії Джо Байденом.

Оригінальний текст містить слово *fearlessness*, що вказує на сміливість президента в контексті вимови фрази "China virus". У перекладі використано фразу *сміливий крок*, що є більш загальним виразом, проте загальну ідею концепту збережено.

34) *He is **dauntless** in battle, defiant in adversity and loyal to his comrades [76].*

Він **безстрашний** у бою, зухвалий у труднощах і відданий своїм товаришам.

В оригінальному тексті концепт BRAVERY виражений словом *dauntless*, яке при перекладі було відтворено прямим відповідником *безстрашний*, який точно передає зміст і стиль оригінального терміна.

35) ***Daring** missile strike by Iran signals it could become more aggressive [71].*

Сміливий ракетний удар Ірану свідчить про те, що він може стати більш агресивним.

Слово *daring* було вербалізовано як *сміливий*, що дещо пом'якшує негативну конотацію оригіналу, але основна ідея висловлювання залишається незмінною.

36) *Antitrust action will go nowhere, because neither the courts nor policymakers will have the **courage** to attempt to break up the largest tech companies [105].*

*Антимонопольні дії ні до чого не призведуть, тому що ні суди, ні політики не матимуть **сміливості** спробувати розвалити найбільші технологічні компанії.*

В даному прикладі концепт BRAVERY виражений через іменник *courage*. При перекладі концепт вербалізовано словом *сміливість*, зберігаючи основний сенс того, що йдеться про відсутність моральної та психологічної готовності діяти в умовах високих ризиків

37) *“Elon Musk is the one person we know and perhaps the only person in the world who has the **courage**, brilliance and skills to fix all of these and build the public square that we all hoped for and deserve,” Ben Horowitz, a founder of the firm, wrote Thursday [64].*

*“Ілон Маск – єдина людина, яку ми знаємо, і, можливо, єдиний у світі, хто має **сміливість**, розум і навички, щоб виправити все це і побудувати публічний простір, на який ми всі сподівалися і який ми всі заслуговуємо”, – написав у четвер Бен Горовіц, засновник фірми.*

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *courage*, яке використовується для підкреслення здатності Ілона Маска приймати складні рішення та брати на себе відповідальність за масштабні зміни в соціальній мережі. У перекладі використано еквівалент *сміливість*, що точно передає значення оригіналу, зберігаючи позитивну конотацію та контекст лідерських якостей в бізнес-середовищі.

2. Adventure (пригода): adventure, exploration, risk-taking, thrill-seeking, excitement, daredevilry, escapade, expedition, quest, journey.

38) *When it swallows the cost of failure to stabilize markets, **risk-taking** increases [106].*

*Якщо витрати на невідповідність не враховуються, **ризики** збільшуються.*

У даному реченні концепт BRAVERY передається опосередковано через *risk-taking*. У англійській мові тут є натяк на сміливість прийняття рішень або навіть авантюризм, що пов'язано з готовністю брати на себе ризики заради досягнення мети. В українському перекладі ця ідея зберігається через поняття *ризики*, але аспект сміливості як риси характеру нівелюється, що зміщує акцент із поведінкової риси на економічне явище.

39) *An impulse towards **risk taking** can help entrepreneurs seize opportunities under stress, but resilience, optimism and timing are just as important [98].*

*Імпульс до прийняття **ризиків** може допомогти підприємцям скористатися можливостями в умовах стресу, але не менш важливими є стійкість, оптимізм і правильний вибір часу*

В даному прикладі застосовано трансформацію смислового розвитку, де СМІЛИВІСТЬ виражається через готовність до ризику в підприємницькій діяльності.

40) *Silicon Valley embodies the can-do spirit, creativity, drive and **courage** that made and will continue to make America the birthplace of ideas and innovations that change the world [69].*

*Кремнієва долина уособлює дух підприємництва, креативність, мотивацію і **сміливість**, які зробили і продовжують робити Америку батьківщиною ідей та інновацій, що змінюють світ.*

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *courage*, яке використовується для характеристики підприємницького духу Кремнієвої долини як центру інновацій. У перекладі використано

еквівалент *смівість*, що адекватно передає значення оригіналу в контексті бізнес-культури та інноваційного розвитку.

41) “*These are good prospects for the future for many companies that want to look ahead and invest with **courage** and optimism,*” said Steffen Saebisch, a deputy finance minister [66].

“*Це хороші перспективи на майбутнє для багатьох компаній, які хочуть дивитися в майбутнє та інвестувати з **відвагою** та оптимізмом*”, — заявив Штеффен Сібіш, заступник міністра фінансів.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *courage*, яке використовується в контексті інвестиційної діяльності компаній та їхньої готовності до ризику. У перекладі використано еквівалент *відвага*, що влучно передає значення оригіналу, підкреслюючи необхідність рішучих дій в умовах економічної невизначеності. В цьому прикладі *courage* вживається в парі з *optimism*, створюючи образ збалансованого підходу до інвестування, де смівість поєднується з позитивним баченням майбутнього. Така комбінація характерна для економічного дискурсу, де заохочується виважений, але водночас смівий підхід до бізнес-рішень.

42) *It’s hugely important that we recognize his bullying bluster and rhetoric for what it is: a sort of deliberate psychological warfare is usually indicative of his own fears about losing this ridiculous and horrendous bloody **escapade** of his* [67].

*Надзвичайно важливо, щоб ми розпізнали його вихваляння та риторику залякування такими, якими вони є: свого роду навмисна психологічна війна зазвичай свідчить про його власні страхи програти цю безглузду і жахливу криваву **авантюру**.*

Слово *escapade* використано в оригіналі з негативною конотацією для опису нерозсудливої, ризикованої дії, яка межує з безглуздістю. При перекладі концепт вербалізовано словом *авантюра*, що є точним відповідником в даному контексті.

3. Moral courage (моральна сміливість): moral courage, righteousness, morality, ethicality, honesty, integrity, uprightness, principle, virtue, honor.

43) *It is during these regular protests at the European Union's headquarters that the ingenuity, **bravery** and diligence of the European farmer truly shows itself [78].*

*Саме під час цих регулярних протестів біля штаб-квартири Європейського Союзу по-справжньому проявляється винахідливість, **хоробрість** і працьовитість європейського фермера.*

В англійському реченні концепт **BRAVERY** виражений словом *bravery*, яке в даному контексті акцентує на моральній і громадянській сміливості європейських фермерів, які висловлюють свої переконання через участь у протестах. В українському перекладі *bravery* вербалізовано як *хоробрість*, що має більш героїчний відтінок.

44) *We don't normally think of forgiveness as a political **virtue**, for all kinds of reasons, but do you think we should [102]?*

*Зазвичай ми не вважаємо прощення політичною **чеснотою** з різних причин, але чи варто нам це робити?*

У тексті концепт **BRAVERY** приховано присутній через питання про *forgiveness as a political virtue*. Прощення тут можна розглядати як сміливий моральний акт, особливо в політичному контексті, де воно може вимагати мужності, готовності до компромісу і виходу за межі особистих чи партійних інтересів. При перекладі концепт вербалізовано словом *чеснота*, зміст і прагматика оригінального тексту відтворені точно.

45) *To the people of Georgia: I admire your **resilience** and determination to build a free, European future. Stand strong —Moldova is with you [93].*

*Народу Грузії: я захоплююся вашою **стійкістю** та рішучістю будувати вільне європейське майбутнє. Будьте сильними — Молдова з вами.*

В англійському тексті концепт **BRAVERY** вербалізується через слово *resilience*, яке відображає стійкість та витривалість народу перед

викликами. У перекладі використано еквівалент *стійкість*, що адекватно передає значення оригіналу, підкреслюючи здатність протистояти труднощам на шляху до економічних та політичних змін. У цьому прикладі концепт BRAVERY реалізується через суміжне поняття *стійкості (resilience)*, що вживається разом із *determination (рішучість)*, створюючи образ народу, який мужньо долає перешкоди на шляху до європейської інтеграції. Це характерно для економічно-політичного дискурсу, де сміливість часто виражається через здатність витримувати труднощі та залишатися відданим обраному курсу.

46) “Ukraine incarnates everything the European idea is living for: the **courage of convictions**, the fight for values and freedom, the commitment to peace and unity,” EU Commission President Ursula von der Leyen said at the award ceremony [99].

“Україна втілює в собі все, чим живе європейська ідея: **смівливість переконань**, боротьбу за цінності та свободу, відданість миру та єдності”, – сказала президентка комісії ЄС Урсула фон дер Ляєн на церемонії нагородження.

У даному англійському тексті концепт **BRAVERY** вербалізується через словосполучення *courage of convictions*, що акцентує не тільки на фізичній сміливості, а й на моральній стійкості та вірності власним переконанням. Це вираження підкреслює внутрішню силу особистості, здатність триматися за свої принципи, навіть коли це вимагає великих зусиль чи боротьби. В українському перекладі використано словосполучення *смівливість переконань*, що влучно передає зміст оригіналу. Цей варіант зберігає як денотативне значення (фізична чи моральна смівливість), так і конотативне (вірність принципам, внутрішня стійкість).

47) You need the **fortitude** and integrity to stand up to the pressure when product performance and numbers fall short and be completely transparent about the results [59].

Вам потрібна **стійкість** та чесність, щоб протистояти тиску, коли ефективність продукту та показники падатимуть, і бути повністю прозорим щодо результатів.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *fortitude*, яке позначає моральну силу та стійкість характеру в складних бізнес-ситуаціях. У перекладі використано еквівалент *стійкість*, що адекватно передає значення оригіналу в контексті необхідності зберігати професійну чесність при негативних показниках бізнесу. Важливо відзначити, що в цьому прикладі *fortitude* вживається разом з *integrity* (*чесність*), створюючи образ етичного лідерства в бізнесі, де сміливість проявляється у готовності визнавати невдачі та відкрито про них повідомляти. Це типовий приклад вербалізації концепту BRAVERY в контексті корпоративної етики та відповідального управління.

4. **Physical courage (фізична сміливість): physical courage, bravery, strength, toughness, endurance, resilience, determination, stamina, valor.**

48) *“Bravery, heroism, and spirit alone are not enough,” said a Ukrainian soldier in the eastern Donetsk region who spoke on condition of anonymity, in line with military rules [63].*

“Самих лише хоробрості, героїзму та духу недостатньо”, - сказав анонімно, згідно з військовими правилами, український солдат на сході Донецької області.

В оригіналі є одразу декілька проявів концепту BRAVERY: *bravery, heroism, and spirit*, які перекладено як *хоробрості, героїзму та духу*, отже, спостерігається комплексна трансформація з елементами прямого перекладу та смислового розвитку. *Bravery* вербалізовано як *хоробрість*, що є прямим відповідником, *heroism* - *героїзм*, зберігаючи конотацію виняткової сміливості та самовідданості, *spirit* - *дух*, що в даному військовому контексті означає моральну силу та стійкість.

49) *A Thames Water spokesperson said: “We have set out an ambitious business plan for the next five years, and with consistent leadership and priorities, time and resources, and the appropriate regulatory determination, we will turn around this business and make it perform for all our customers, the environment and our wider stakeholders [96].*

Представник британської компанії *Thames Water* заявив: “Ми розробили **амбітний** бізнес-план на наступні п’ять років, і за умови постійного керівництва та пріоритетів, часу та ресурсів, а також відповідної адекватної регуляторної підтримки ми змінимо цей бізнес і зробимо його ефективним для всіх наших клієнтів, навколишнього середовища та інших зацікавлених сторін.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *ambitious*, яке в бізнес-контексті позначає сміливість у постановці високих цілей та готовність до масштабних змін. У перекладі використано еквівалент *амбітний*, що зберігає значення оригіналу та передає впевненість компанії у здатності досягти поставлених цілей. Варто відзначити, що в цьому випадку концепт BRAVERY реалізується через бізнес-термін, який часто використовується в корпоративній комунікації для позначення сміливих планів розвитку.

50) *Climbing mount Everest used to be a feat of staggering **bravery**, endurance and skill* [77].

*Сходження на Еверест колись було подвигом приголомшливої **хоробрості**, витривалості та майстерності.*

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується безпосередньо через слово *bravery*, яке прямо називає одну з ключових якостей, необхідних для подолання надскладних викликів. У перекладі використано еквівалент *хоробрість*, що точно передає значення оригіналу в контексті екстремальних досягнень.

51) *What follows is an intensely told tale of bureaucratic cover-ups, skin-melting levels of toxic radiation, and a great tragedy that would have taken on apocalyptic proportions if it wasn't for the **sacrificial courage** of those who wittingly or unwittingly laid down their lives to limit the scale of the disaster* [62].

*Далі йде напружена історія про бюрократичне приховування, шкідливий рівень токсичної радіації, що роз’їдає шкіру, і велику трагедію, що набрала б апокаліптичних масштабів, якби не **жертвна мужність** тих, хто свідомо чи без відома віддав свої життя, щоб обмежити масштаби лиха.*

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через словосполучення *sacrificial courage*, яке підкреслює найвищий прояв сміливості. У перекладі використано словосполучення *жертвна мужність*, що адекватно передає глибокий емоційний та моральний зміст оригіналу.

52) *A symbol of hope and righteousness... to remind future vice-presidents of the United States not only of the horror of October 7th but **the strength and endurance of the Jewish people*** [61].

*Символ надії та праведності... щоб нагадати майбутнім віце-президентам США не лише про трагедію 7 жовтня, але й про **силу та витривалість єврейського народу**.*

У цьому тексті концепт BRAVERY проявляється через *strength and endurance of the Jewish people*. Тут сміливість інтегрована в уявлення про стійкість і здатність протистояти трагедіям. Емоційний та ідейний зміст концепту в українському реченні збережено.

53) *Not far from the pyramids of Giza, symbols of the **endurance** of civilization, a global group of urban planners and scholars recently gathered to confront the myriad threats afflicting the physical city* [68].

*Неподалік пірамід Гізи, символів **витривалості** цивілізації, нещодавно зібралася міжнародна група містобудівників та науковців, щоб обговорити численні загрози, що постають перед сучасними містами.*

У цьому прикладі концепт BRAVERY вербалізований непрямо через опис символів, які втілюють ідею витривалості та стійкості перед викликами цивілізації. У перекладі **endurance** було вербалізовано як *витривалість*.

54) *Finally, in addition to placing value on curiosity and creativity, Weiss emphasized the importance of **persistence and resilience*** [86].

*Зрештою, Вайс цінував не лише допитливість і креативність, а й підкреслював важливість **наполегливості і стійкості**.*

В оригінальному тексті концепт BRAVERY виражається через поєднання двох ключових термінів: *persistence and resilience*, які вербалізовано як *наполегливість і стійкість* відповідно. Тут спостерігаємо трансформацію

сміслового розвитку, де концепт розкривається через взаємопов'язані якості характеру.

55) *In fact, heat has been associated with physical and emotional **endurance** since the earliest modern novels — Don Quixote was very much toughing it out on his way to tilt at windmills [101].*

Насправді спека асоціюється з фізичною та емоційною **витривалістю** ще з перших сучасних романів — Дон Кіхот стійко витримував труднощі на своєму шляху до поєдинку з вітряками.

У цьому тексті концепт BRAVERY проявляється через *endurance* та вербалізований в українському реченні як *витривалість*, де концепт BRAVERY виражається через здатність протистояти фізичним та емоційним викликам.

56) *Also contributing to the labor market's **stamina** is the fact that employers are generally wary of sending workers home following difficulties finding labor during and after the COVID-19 pandemic [92].*

Крім того, **стійкість** ринку праці зумовлена тим, що роботодавці зазвичай побоюються звільняти працівників через труднощі з пошуком робочої сили під час і після пандемії COVID-19.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *stamina*, яке у перекладі відтворено еквівалентом *стійкість*. В даному контексті BRAVERY можна трактувати як внутрішню силу, необхідну для подолання кризових ситуацій, таких як труднощі з пошуком працівників у період після пандемії.

57) *But even as today's battles resemble wars of old, Ukraine has been successfully defending itself beyond expectations in part because of **the courage and determination** of its people who have used new technology in ways that are changing how wars are fought [89].*

Але навіть якщо сьогоднішні бої нагадують війни минулих часів, Україна успішно захищає себе, перевершуючи всі очікування, частково завдяки **мужності та рішучості** українського народу, який використовує нові технології, що підходи до ведення війни.

В оригіналі маємо словосполучення *courage and determination*, яке вербалізовано як *мужності та рішучості*, що відповідає як семантиці, так і емоційному забарвленню оригіналу. Ця смислова відповідність зберігає концепт BRAVERY у повній мірі.

58) *China's **determination** to link issues America would like to keep separate makes America's interest in cordoning off areas for cooperation somewhat moot* [73].

Рішучість Китаю пов'язувати питання, які Америка хотіла б тримати окремо, робить зацікавленість Америки в обмеженні сфер співпраці менш значущою.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується через слово *determination*. У перекладі використано еквівалент *рішучість*, що підкреслює твердість позиції Китаю в міжнародних переговорах.

5. Ukraine (a semantic field formed in 2022, where BRAVERY became a synonym to Ukraine and its people)

59) *“**Bravery** is our brand, ” he stated. “This is what it means to be us. To be Ukrainians. To be brave. ”* [60].

“Хоробрість — наш бренд”, — заявив він. “Ось що означає бути нами. Бути українцями. Бути сміливим”.

В даному реченні концепт BRAVERY вербалізовано прямим відповідником *хоробрість*, однак слід зауважити, що, проаналізувавши речення повністю, читач розуміє що концепт BRAVERY = Ukraine.

60) *To the watching world, the Ukrainian resistance has been a crash-course in the **heroic** – a call for us to apply the same **courage**, whether physical or moral, in grappling with the many crises of our age* [97].

Для світу, що спостерігає, український опір став уроком героїзму – заклик застосувати таку ж мужність, фізичну чи моральну, у боротьбі з численними кризами нашої епохи.

В англійському тексті концепт BRAVERY вербалізується двома способами: через слово *heroic*, що підкреслює виняткову сміливість українського опору, та через слово *courage*. У перекладі використано

відповідники *героїзм* та *мужність*, що адекватно передають значення оригіналу та зберігають розмежування між різними проявами сміливості.

61) *The Ukrainian people and their leaders, with unimaginable grace and courage, have refused to relent in the face of overwhelming force* [104].

Український народ і його лідери з неймовірною гідністю і мужністю відмовилися поступитись перед обличчям переважаючої сили.

У цьому прикладі концепт **BRAVERY** виражено через слово *courage*, яке вказує на відвагу, здатність протистояти страху і труднощам. Зокрема, слово *courage* тут акцентує на моральній та фізичній стійкості, яку демонструють українці в умовах важкої боротьби з переважаючою силою. У перекладі використано еквівалент *мужність*, що зберігає емоційну забарвленість.

62) *“When Putin launched his invasion nearly one year ago, he thought Ukraine was weak and the West was divided. He thought he could outlast us. But he was dead wrong,” Biden said, praising Ukrainians for their bravery in resisting Russia’s invasion* [50].

“Коли Путін розпочав вторгнення майже рік тому, він вважав Україну слабкою, а Захід розділеним. Він думав, що ми не витримаємо. Але він глибоко помилявся”, – сказав Байден, похваливши українців за їхню хоробрість у протистоянні російському вторгненню.

У цьому прикладі концепт **BRAVERY** вербалізується через слово *bravery*, яке прямо називає провідну рису українського народу у протистоянні агресії. У перекладі використано слово *хоробрість*, що в контексті додатково підкреслює силу та незламність українського народу. У цьому випадку концепт **BRAVERY** реалізується як ключовий фактор, що спростовує початкові розрахунки ворога щодо слабкості України. Це підсилюється контрастом між очікуваннями агресора та реальною демонстрацією сили і мужності у протистоянні вторгненню.

63) *Less than two weeks into Russia's invasion of Ukraine and the country's people and armed forces continue to mount a staunch — and undeniably **brave** — resistance against Russian forces [70].*

*Мени ніж через два тижні після вторгнення Росії в Україну, народ і Збройні Сили України продовжують чинити стійкий — і, безперечно, **незламний** — опір російським військам.*

Концепт BRAVERY, який виражений словом *brave* в англійському реченні, вербалізовано як *незламний* в українській мові. Таким чином, можна стверджувати, що було застосовано трансформацію смислового розвитку, оскільки саме такий відповідник передає значення даного вислову повністю.

6. Volodymyr Zelenskyi and his wife Olena Zelenska (President of Ukraine and First Lady)

64) *In the magazine's publication entitled “Portrait of bravery: Ukraine's first lady, Olena Zelenska”, Ukraine's top leader poses with his wife in different locations including the ruins of the Kiev airport and the official residence of the country's top rulers [88].*

65) *У публікації журналу під назвою “Портрет хоробрості: перша леді України Олена Зеленська” український лідер позує з дружиною в різних місцях, включаючи руїни київського аеропорту та офіційну резиденцію вищого керівництва країни.*

Концепт BRAVERY пояснюється в оригінальному реченні, згадуючи Олену Зеленську, Першу Леді України. При перекладі даний концепт відтворено прямим відповідником *хоробрість*. Подібні метафори застосовуються доволі часто, коли мова йдеться про сміливість та Президента України та інших визначних політичних діячів. В такому випадку утворюється концептуальна метафора.

Висновки до Розділу 2

Отже, аналіз дослідження виявив комплексну природу концепту СМІЛИВІСТЬ/BRAVERY в обох мовах. В українській мові ядро концепту

формується лексемами *безстрашність, відвага, героїзм, доблесть, мужність*, з акцентом на моральні якості та національну ідентичність. В англійській мові виділено п'ять семантичних полів (*fearlessness, adventure, moral courage, physical courage, Ukraine-specific contexts*) з більшим нахилом до прагматичності.

При перекладі застосовуються різні трансформації: смисловий розвиток, конкретизація, контекстуальна заміна, калькування, модуляція та описовий переклад. В економічному дискурсі концепт набуває специфічного прагматичного значення, особливо при описі підприємницьких рішень, ринкових стратегій, економічної стійкості та інноваційних підходів. Спостерігається тенденція до метафоризації економічних процесів через призму сміливості.

У сучасному українському контексті концепт трансформується в символ національної ідентичності та стійкості, формуються нові конотації, пов'язані з національною стійкістю. Його реалізація в медіапросторі демонструє вплив глобалізації та геополітичних подій на семантичне наповнення. Важливим аспектом є взаємодія з іншими концептами в медійному дискурсі та роль у формуванні національного наративу в міжнародних медіа.

Дослідження підтверджує, що успішний переклад концепту вимагає не лише мовних компетенцій, але й глибокого розуміння культурного контексту, економічної специфіки та актуальних подій. Концепт, попри свою універсальність, набуває специфічного національно-культурного забарвлення при перекладі, що відображає особливості сприйняття сміливості в різних мовних картинах світу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, отримано результати дослідження, які свідчать про те, що переклад мовних засобів для репрезентації концепту BRAVERY має свої специфічні особливості. В контексті когнітивно-дискурсивної парадигми дослідники звертають особливу увагу на природу мовленнєвої діяльності, внутрішні ментальні процеси та когнітивні аспекти. Концепти відтворюються через концептуалізацію та категоризацію світу, що залежать від мислення та поведінки окремих людей і формують свідомість колективу. У перекладі концептів особливу вагу має класифікація за лексичними критеріями, що дозволяє перекладачам максимально точно передати оригінальне значення концепту та забезпечити адекватність перекладу.

В українській мові ядро концепту СМІЛИВІСТЬ формується лексемами *безстрашність, відвага, героїзм, доблесть, мужність*. Характерним є тісний зв'язок з моральними якостями та громадянською позицією, а також виразне емоційне забарвлення з акцентом на духовній складовій сміливості. Важливим аспектом є зв'язок концепту з національною ідентичністю та культурними цінностями.

В англійській мові дослідження виявило п'ять основних семантичних полів: *fearlessness, adventure, moral courage, physical courage* та *Ukraine-specific contexts*. Відзначається більша прагматичність у використанні концепту та багатогранність його проявів у різних контекстах, а також помітна тенденція до раціоналізації концепту в економічному дискурсі.

При перекладі застосовуються різноманітні трансформації, серед яких найбільш поширеними є смисловий розвиток, конкретизація значення, контекстуальна заміна, калькування, модуляція та описовий переклад, що зумовлено культурно-специфічними особливостями сприйняття концепту, різницею у структурі лексико-семантичних полів двох мов та контекстуальними особливостями економічного дискурсу. В економічному дискурсі концепт набуває специфічного прагматичного значення, часто використовуючись для

опису підприємницьких рішень, ринкових стратегій, економічної стійкості та інноваційних підходів. Помітна тенденція до метафоризації економічних процесів через призму сміливості.

В українському контексті концепт СМІЛИВІСТЬ займає особливе місце в описі сучасних реалій, формуються нові конотації, пов'язані з національною стійкістю. Відбувається трансформація концепту в символ національної ідентичності та розширення його семантичного поля в контексті сучасних подій.

В сучасному медіапросторі спостерігається трансформація концепту під впливом глобалізації та цифровізації. Важливими аспектами є особливості його функціонування в соціальних медіа та онлайн-платформах, взаємодія з іншими концептами в медійному дискурсі, вплив геополітичних подій на семантичне наповнення та роль у формуванні національного наративу в міжнародних медіа.

Когнітивно-семантичний аналіз зосереджується на виявленні глибинних структур концепту в різних мовних картинах світу, дослідженні метафоричних моделей його реалізації, вивченні концептуальних опозицій та їх ролі у формуванні значення, аналізі еволюції семантичного наповнення та впливу соціокультурних факторів на трансформацію концепту.

Таким чином, проведене дослідження демонструє складну та багатогранну природу концепту BRAVERY (СМІЛИВІСТЬ) та особливості його функціонування в економічних медіатекстах. Виявлено, що успішний переклад вимагає не лише мовних компетенцій, але й глибокого розуміння культурного контексту, економічної специфіки та актуальних подій. Дослідження підтверджує, що концепт, попри свою універсальність, набуває специфічного національно-культурного забарвлення при перекладі, що відображає особливості сприйняття сміливості в різних мовних картинах світу.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у глибшому вивченні трансформації концепту СМІЛИВІСТЬ в сучасному медіапросторі. Особливу увагу варто приділити вивченню національно-специфічних особливостей реалізації концепту в різних лінгвокультурах та їх впливу на перекладацькі рішення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андриєнко Л.О. Науково-технічний переклад. Конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей. Черкаси : ЧДТУ, 2002. 22-25 с.
2. Балюта М. В. Евфемістична вербалізація концепту Війна в англійській мові. Нова філологія. 2013. №56. С. 6–9.
3. Бойко Н.І. Специфіка лексико-семантичного поля концепту «війна» в кіноповісті О. Довженка «Україна в огні». Література та культура Полісся. Серія "Філологічні науки". 2021. № 17. С. 116–130.
4. Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. Філологія. 2011. Вип.14. С. 53-54.
5. Гаврилюк А. П. Роль концепту у перекладознавстві. Наукові записки національного університету “Острозька академія”. Сер. Філологія. 2012. Вип. 25. С. 19-21.
6. Голобородько К. Ю. Концептосфера мовотворчості Олександра Олеся : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук : 10. 02. 01. Харків. 2011. С. 21 - 60.
7. Голубенко Н.І. Концепт у сучасній перекладознавчій парадигмі / Н.І. Голубенко // Україна і світ: Діалог мов та культур: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 03–05 квітня 2013 р.) / Київський національний лінгвістичний університет. Київ. 2013. С. 67–69.
8. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень. Харків, 2009. 144 с.
9. Ємець О. В. Принципи і етапи концептуального перекладу художніх текстів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Лінгвістика. 2018. Вип. 31. С. 197-203.
10. Жаботинська С. А. Когнітивна лінгвістика: принципи концептуального моделювання. Лінгвістичні студії. Січ. Черкаси. 1997. Вип. 2. С. 3-11.

11. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень. Мовознавство: науково-теоретичний журнал. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ : Наукова думка. 2001. № 5. С. 48–63.
12. Журавель Т. В. Граматичні перекладацькі трансформації. 2012. 5 с.
13. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія «Сучасні тенденції розвитку мов». 2013. № 10. С. 96–102.
14. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Роксолана Петрівна Зорівчак. Львів: Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. 216 с.
15. Іващенко В. Л. Ментальна структура концепту // Мова і культура. Сер. «Філологія». 2003. Вип. 6. Т. 2. С. 100-108.
16. Іващенко В. Л. Функціональна топологія концептів як одиниць культури / В.Л. Іващенко // Вісник Львів. ун-ту. Сер. філол.. – 2004. – Вип. 34. – Ч. 1. – С. 390-397.
17. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : [монографія] / Олена Марківна Кагановська. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2002. 292 с.
18. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... доктора філол. наук: 10.02.15. Одеса. 2006. 252 с.
19. Кирилюк О., Лашкіна В. Вербалізація концепту Україна в текстах промов українських президентів (В. Януковича, П. Порошенка, В. Зеленського). Grail of science. 2022. № 14-15. С. 391-396. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.071>.
20. Кирилюк С. Вербалізація концепту KRIEG/ВІЙНА у німецькомовному публіцистичному дискурсі. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. 2022. С. 32-33.

- 21.Космеда Т. А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки /Т. Космеда. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. С. 275-279.
- 22.Краснобаєва-Чорна Ж.В. Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту життя в українській фраземіці). Українська мова. Київ : Інститут української мови НАН України. 2009. № 1. С. 41-51.
- 23.Кузнецов В. І. Поняття та його моделі // Філософська думка. 1998. № 1. С. 61- 80.
- 24.Любченко Т. Н. Практичні підходи до перекладу / Т.Н. Любченко// Теорія і практика перекладу. Київ. 1991. Вип. 17. С. 89–97.
- 25.Маркова М. В. Концепт та концептуалізація у сучасному літературознавстві. Питання літературознавства. 2007. № 74. С. 310–324.
- 26.Маркова О. І. Експлікація концепту ПАТРІОТИЗМ у мові друкованих ЗМІ України ХХІ століття : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук : 10. 02. 01. Суми. 2018. 33 с.
- 27.Мартинюк А. П. Перспективи дискурсивного напрямку дослідження концептів / А. П. Мартинюк // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 2009 (б). № 837. С. 14-18.
- 28.Мех Н. О. Зміст терміна концепт [термін «концепт» як базовий у сучасній культурологічній лінгвістиці] [Електронний ресурс] / Наталя Мех. Режим доступу: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/КМ/pdfs/Magazine62-6.pdf>
- 29.Науменко. Л. П. // Культура народів Причорномор'я: Науковий журнал. Сімферополь. 2004. Том 1. № 49. С. 40-44.
- 30.Ніконова В. Г. Концепт - концептуальний простір - картина світу: досвід поетико-когнітивного аналізу художнього тексту. Вісник київського національного лінгвістичного університету. серія : філологія. 2012. Т. 15, № 2. С. 117–123.

- 31.Плотнікова Н. Алгоритм аналізу лінгвокультурного концепту. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2013. Ч. 1. С. 165–170.
- 32.Полюжин М. М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. Вип. 4. С. 214–224.
- 33.Полюжин М. М. Типологія й аналіз концептів / М. М. Полюжин // *Іноземна філологія*. 2009. Вип. 121. С. 80-89.
- 34.Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. РОЗД. III. Теорет. засади лінгвіст. дослідж. 4,. С. 214-220.
- 35.Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. С.120-298.
- 36.Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 110-352.
- 37.Семида О. В., Ахмад І. М. Метафоричне зображення образу України в сучасному англomовному медійному дискурсі. *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія: філологічні науки (мовознавство)*. 2021. № 14. С. 157-161.
- 38.Середницька А.Я. Відмінності між мовною і концептуальною картинами світу з погляду сучасного мовознавства / А.Я. Середницька // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса. 2016. № 21. Т. 1. С. 69 – 71.
- 39.Томенюк О. Когнітивний підхід до аналізу мовних явищ. *Ужгород : Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 11. С. 144 - 164.
- 40.Фрумкіна Р.М. Концептуальний аналіз з погляду лінгвіста та психолога. *Інформаційні процеси та системи*. 1992. № 3. С. 51-59.
- 41.Хорошун О. О. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 49. Житомир. 2009. 159 с.

42. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: енцикл. словник для фахівців з теор. гум. дисциплін та гуманітарної інформатики. Київ: «АртЕк», 1998. 336 с., с. 192.
43. Юрченко О.В. Дефініція концепту в сучасних лінгвістичних дослідженнях. Вісник Запорізького національного університету. 2008. № 2. С. 268–272.
44. Barcelona A. Introduction. The cognitive theory of metaphor and metonymy / A. Barcelona // Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective / [ed. by A. Barcelona]. Berlin : Mouton de Gruyter, 2003. P. 1–30.
45. Cognitive Linguistics Foundations, Scope and Methodology / [ed. by T. Jansen and G. Redeker]. Berlin, N.Y. : Mouton de Gruyter, P. 1999. 270.
46. Lakoff G. Metaphors We Live By. Chicago : Chicago University Press, 1985. 242 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

47. <http://ahdictionary.com>
48. <https://economistua.com/chogo-chekati-na-fronti-u-2023-rotsi/>
49. <https://economistua.com/zelenskij-rozpoviv-pro-shho-govorili-na-zasidanni-stavki/>
50. <https://financialpost.com/pmnbusiness-pmn/biden-in-kyiv-ahead-of-war-anniversary-vows-support-as-long-as-needed>
51. <https://financialpost.com/pmnbusiness-pmn/ftc-facebook-misled-parents-failed-to-guard-kids-privacy>
52. <https://forbes.ua/company/chernigivske-povertaetsya-yak-virobnik-piva-vidnovlyue-robotu-na-zruynovaniy-brovarni-v-chernigovi-28022023-11973>
53. <https://forbes.ua/company/tikhiy-geroizm-pratsivnikiv-ta-vidnovlennya-biznesu-yak-carlsberg-ukraine-pratsyue-v-umovakh-viyni-12082022-7584>
54. <https://forbes.ua/news/zelenskiy-zvernuvsya-do-ukraintsiv-gotovnist-ukraini-zakhishchati-svoyu-derzhavu-nasha-solidarnist-odin-z-odnim-i-khorobrist-zalamali-stsenariy-okupatsii-nashoi-kraini-26022022-3933>

55. <https://hbr.org/2014/12/build-an-innovation-engine-in-90-days>
56. <https://news.finance.ua/ua/davos-2023-nayholovnishe-novyna-onovlyuyet-sya>
57. <https://news.finance.ua/ua/news/-/412699/25-rokiv-u-stupori-chy-zdatna-ukrayina-na-tehnologichni-eksperymenty>
58. <https://news.finance.ua/ua/prezydentka-yevrokomisii-zaklykala-biznes-investuvaty-v-ukrainu>
59. <https://techcrunch.com/2022/03/21/be-an-entrepreneur-who-leads-with-transparency/>
60. <https://theworld.org/stories/2022-08-30/bravery-its-new-brand-ukraine-turning-advertising-weapon-war>
61. <https://www.bbc.com/news/articles/c8j7x8lv7jgo>
62. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-48152005>
63. <https://www.bloomberg.com/en/news/thp/2024-11-17/russia-grinds-deeper-into-ukraine-after-1-000-days-of-grueling-war>
64. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-05/two-top-vc-firms-bet-on-a-second-life-for-twitter-as-a-startup>
65. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-03-11/multiple-alarm-markets-fire-spx-may-need-time-to-burn-itself-out>
66. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-05-18/germany-pushes-to-expand-startup-incentives-by-end-of-year>
67. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-09-22/uk-urges-western-fortitude-as-ukraine-awaits-missiles-decision>
68. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-12-02/un-habitat-world-urban-forum-confronts-war-s-toll-on-cities>
69. <https://www.cnbc.com/2012/05/14/silicon-valleys-true-bubble-innovation.html?qsearchterm=innovation%20courage>
70. <https://www.cnbc.com/2022/03/08/how-will-russias-war-with-ukraine-end-here-are-5-possible-outcomes.html?&qsearchterm=brave%20ukraine>
71. <https://www.cnbc.com/video/2018/05/10/daring-missile-strike-by-iran-signals-it-could-become-more-aggressive.html?&qsearchterm=daring>

72. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-7032287/Faces-fearless-women-fighting-Ukraine-against-Russian-backed-rebels.html>
73. <https://www.economist.com/briefing/2021/07/17/joe-biden-is-determined-that-china-should-not-displace-america>
74. <https://www.economist.com/business/2023/08/21/americas-corporate-giants-are-getting-harder-to-topple>
75. <https://www.economist.com/culture/2015/10/09/a-forthcoming-book-reveals-thatcher-at-the-height-of-her-powers>
76. <https://www.economist.com/culture/2022/02/05/taras-bulba-and-the-tragedy-of-russia-and-ukraine>
77. <https://www.economist.com/culture/2024/04/18/climbing-everest-is-the-extreme-sport-du-jour>
78. <https://www.economist.com/europe/2021/05/27/how-farmers-still-rule-europe>
79. <https://www.economist.com/finance-and-economics/2020/06/18/to-understand-the-new-wave-of-small-investors-look-to-china>
80. <https://www.economist.com/finance-and-economics/2023/06/22/rebuilding-ukraine-will-require-money-but-also-tough-reforms>
81. <https://www.economist.com/leaders/2012/05/26/how-strong-is-chinas-economy>
82. <https://www.economist.com/leaders/2013/08/03/democracy-and-hypocrisy>
83. <https://www.economist.com/united-states/2020/03/26/relations-between-china-and-america-are-infected-with-coronavirus>
84. <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/30/695585/>
85. <https://www.epravda.com.ua/news/2020/06/25/662256/>
86. <https://www.forbes.com/sites/kwamechristian/2022/11/30/overcoming-barriers-to-negotiation-success-the-power-of-stories-curiosity-and-persistence/?sh=20bb71f15609>
87. <http://www.golos.com.ua/article/313814>
88. <https://www.marca.com/en/lifestyle/world-news/2022/07/28/62e21ce3e2704e446f8b45a9.html>

89. <https://www.mikebloomberg.com/news/defense-one-op-ed-ukraine-proves-u-s-troops-need-quick-access-to-commercial-technology/>
90. <https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/11/7384372/>
91. <https://www.radiosvoboda.org/a/kordon-polshcha-fermery-blokada/32983509.html>
92. <https://www.reuters.com/markets/us/us-weekly-jobless-claims-fall-more-than-expected-last-week-2024-02-08/>
93. <https://www.reuters.com/world/europe/georgian-opposition-stages-new-protest-over-election-result-2024-11-04/>
94. <https://www.reuters.com/world/europe/key-moments-battle-bakhmut-ukraines-east-2023-05-20/>
95. <https://www.reuters.com/world/us/history-will-hold-donald-trump-accountable-jan-6-pence-says-2023-03-12/>
96. <https://www.theguardian.com/business/article/2024/jul/11/debt-sewage-and-dividends-the-rising-tide-of-thames-waters-troubles>
97. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/apr/25/ukraine-has-taught-us-all-a-lesson-in-moral-courage>
98. <https://www.theguardian.com/small-business-network/2016/apr/18/risky-business-dares-win-entrepreneur>
99. <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2015/dec/14/government-must-shake-off-hangover-of-mining-to-unleash-true-innovation>
100. <https://www.theverge.com/2016/9/7/12838024/apple-iphone-7-plus-headphone-jack-removal-courage>
101. <https://www.vox.com/climate/359742/extreme-heat-cultural-attitudes-endurance>
102. <https://www.vox.com/vox-conversations-podcast/22899471/forgiveness-american-politics-polarization-lucy-allais>
103. <https://www.washingtonpost.com/elections/2020/08/14/trump-biden-live-updates/>

104. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/02/27/distinguished-persons-ukraine/>
105. <https://www.wired.com/story/get-ready-for-the-great-ai-disappointment/>
106. https://www.wsj.com/articles/risk-svb-fdic-government-financial-markets-stability-d9c65be7?mod=Searchresults_pos1&page=1

ДОДАТКИ

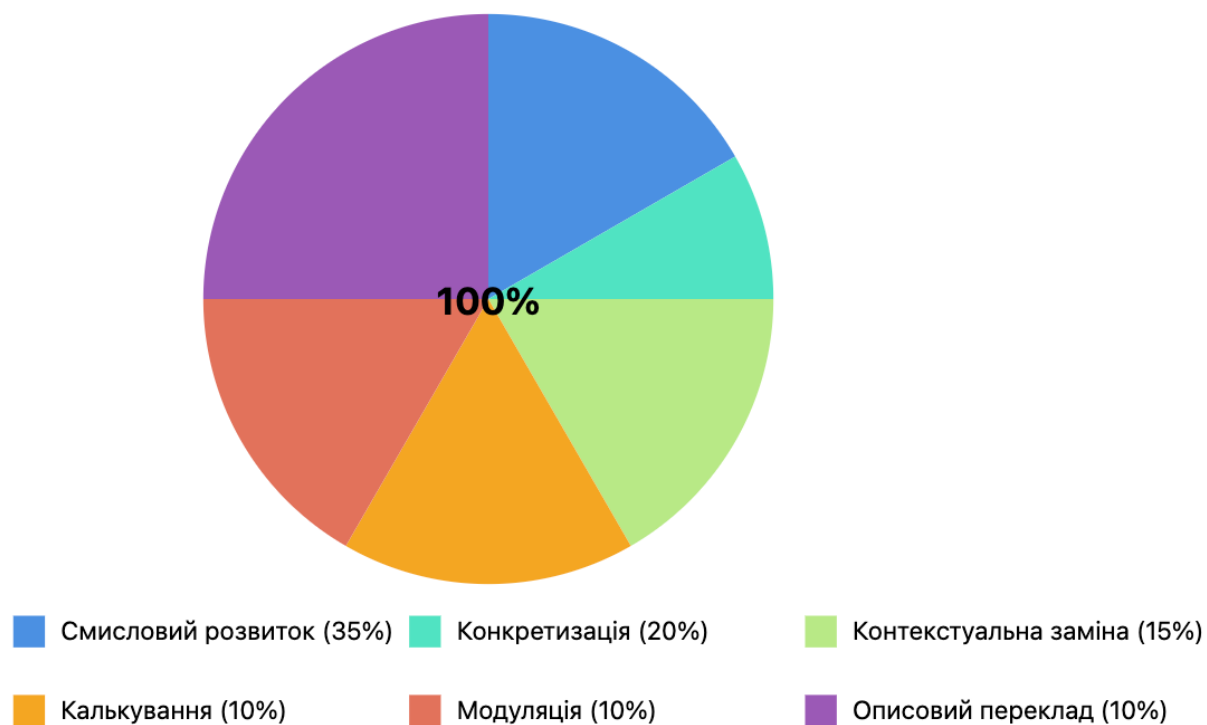
Додаток А

«Лексико-семантична вербалізація концепту BRAVERY в англійській та українській мовах»

Додаток Б

«Трансформації для вербалізації концепту BRAVERY при перекладі медіа-текстів з англійської мови на українську»

РІШЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ КОМІСІЇ КАФЕДРИ

ГФП

ПРО ДОПУСК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

Підтверджуємо ознайомлення з результатами звіту/звітів перевірки роботи, продукованими програмно-технічним засобом (ами), на наявність текстових збігів:

Назва кваліфікаційної роботи Вплив війни на мілітаризацію (BRAVERY) в українських медіах: гендер та націоналістичні дискурси в

Автор Дендер Вікторія Валентинівна

спішно-журналістичному напрямку

Освітня програма Переклад української та зарубіжної літератури: акційна мова і драма (академічна мова)

Спеціальність: 035 Філологія

Науковий керівник: к.філол. наук, доц. Купчинська Юлія Іванівна

Після аналізу звіту/звітів зроблено такий висновок:

№	Висновок	Позначка про відповідність
1	Запозичення, виявлені в роботі, є законними і не є академічним плагіатом (далі – зазначаються підстави віднесення запозичень до правомірних, якщо потрібно). Робота приймається до захисту.	✓
2	Виявлені запозичення не є академічним плагіатом, розміщені в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, але кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи (далі – зазначаються детальні та аргументовані підстави віднесення запозичень до правомірних). Робота приймається до захисту, але має бути відкоригована.	
3	Виявлені запозичення не є академічним плагіатом, але частково розміщені в розділах, які описують безпосередньо авторське дослідження, а кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи. Робота може бути допущена до захисту після того як буде відкоригована та доопрацьована і успішно пройде повторну перевірку на академічний плагіат.	
4	Робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття текстових запозичень або інші прояви академічного плагіату. Робота містить фабрикацію або фальсифікацію даних. Робота не допускається до захисту.	
5	Інше:	

Підтвердження:

Робота виконана відповідно до вимог. Відсутні плагіати, не перевищує встановлену
корону. Робота допускається до захисту.

Дата 19.12.2024

Завідувач кафедри

Підпис

Ім'я, прізвище

Гарант освітньої програми

Підпис

Ім'я, прізвище

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ім'я, прізвище